

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De psychochiroloog Julius Spier en de handleeskunde in het interbellum Nagel, A.H.M.

Citation

Nagel, A. H. M. (2020, January 29). *De psychochiroloog Julius Spier en de handleeskunde in het interbellum*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/83482>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/83482>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/83482> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Nagel, A.H.M.

Title: De psychochiroloog Julius Spier en de handleeskunde in het interbellum

Issue Date: 2020-01-29

GEBRUIKTE BRONNEN EN LITERATUUR

* Literatuurverwijzingen in de noten voorzien van het teken (*) waren voor onderzoeker niet volledig toegankelijk. Om die reden zijn deze verwijzingen niet in dit overzicht opgenomen.

GERAADPLEEGDE ARCHIEVEN EN BIBLIOTHEKEN

Openbare archieven en bibliotheken

Bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam

Charlotte Wolff Archive, History of Psychology Centre, British Psychological Society, Londen

C.G. Jung Institute of Los Angeles

Deutsche National Bibliothek Leipzig

ETH, Zürich

Etty Hillesum Centrum, Deventer

Etty Hillesum Onderzoekscentrum (EHOC), Middelburg

Joods Historisch Museum, Amsterdam

Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

Landesarchiv Berlin

Literatuurmuseum, Den Haag

Nederlands Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies

Openbare Bibliotheek Amsterdam

Openbare Bibliotheek Eindhoven

The Albert Einstein Archives, Jeruzalem

Theosofische Bibliotheek, Amsterdam

Stadsarchief Amsterdam

Universiteitsbibliotheek Utrecht

Privéarchieven

Alexandra Nagel (AN)

Bernard Penney

Bibi Dutry van Haeften-Gorter

Caroline Curvan

Denise de Costa

Dicky van de Heuvel-de Jonge

Marita Keilson-Lauritz

Michael Freyhan

Paulien Bom-Bos

Philip Meerloo

Philip Rümke

Pim en Pia Tideman

Ruth Busse-Spier

Uitgeverij Balans (Jan Geurt Gaarlandt)

GERAADPLEEGDE DATABANKEN**Websites (onder meer)**

Academia.edu, AKG-images.de, AlbertEinstein.info, Anno.onb.ac.at, Archief.Amsterdam, ArchiefEemland.nl, Bl.uk, Bnf.fr, Bhic.nl, Boekwinkeltjes.nl, Books.google.com, Delpher.nl, Den Haag.digitalestamboom.nl, DigitalCommonWealth.org, Dnb.de, HetUtrechtsArchief.nl, Joods-Monument.nl, ErfgoedLeiden.nl, GeldersArchief.nl, GenealogieOnline.nl, Geni.com, GooiEn-VechtHistorisch.nl, GroningerArchieven.nl, HaagseBeeldbank.nl, HeronAllenSociety.co.uk, IAPSOP.com, IGPP.de, Illustrierte-Presse.de, JCK.nl, JoodsMonument.nl, LeoniePenney.org, Noord-Hollandsarchief.nl, Picarta.nl, RegionaalArchiefNijmegen.nl, ResearchGate.net, RitmanLibrary.com, SpaarnestadPhoto.nl, StadsArchief.Rotterdam.nl/archieven, UllsteinBild.de, WestBrabantsArchief.nl, WieWasWie.nl, WorldCat.org, ZeeuwsArchief.nl, ZVAB.com.

Kranten

Arbeiter-Zeitung, Algemeen Handelsblad, Alkmaarsche Courant, Amersfoortsch Dagblad, Arnhemsche Courant, Badeblatt und amtliche Fremdenliste der Stadt Baden-Baden, Bataviaasch Nieuwsblad, Berliner Börsenzeitung, Berliner Tageblatt, Berliner Volkszeitung, Börsen-Halle, Breskensche Courant, Dagblad Kennemerland, De Bussumsche Courant, De Graafschap-bode, De Grondwet, De Indische Courant, Delftsche Courant, De Stem, De Sumatra Post, Der Tag, De Telegraaf, De Tijd, De Tijd-Maasbode, Deventer Dagblad, De West, Eindhovens Dagblad, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Frankfurter Zeitung, Haagsche Courant, Haagse Post, Haarlem's Dagblad, Hamburger Anzeiger, Hamburger Nachrichten, Hamburgischer Correspondent, Het Bloemendaalsch Weekblad, Het Nieuwsblad van Sumatra, Het Nieuws van den dag voor Nederlandsch-Indië, Het Parool, Het Vaderland, Het Vrije Volk, Het Volk, Illustrierter Sonntags-Kurier Altonaer Nachrichten, Jewish Post, Leeuwarder Courant, Le Gaulois, Leidsch Dagblad, Le Matin, Le Petit Journal, Neue Freie Presse, Neue Hamburger Zeitung, Neuen Wiener Journal, Neues Wiener Tagblatt, New York Herald Tribune, New York Herald Times, Nieuwe Apeldoornsche Courant, Nieuwe Rotterdamsche Courant, Nieuwe Tilburgsche Courant, Nieuwe Venlosche Courant, Nieuwsblad van Friesland, Nieuwsblad van het Noorden, Northern Champion, NRC Handelsblad, Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant, Rotterdamsch Nieuwsblad, Sarasota Herald-Tribune, Schager Courant, Soerabaijasch Handelsblad, Stuttgarter Neues Tagblatt, Suriname, koloniaal nieuws- en advertentieblad, Tempo Berlin, The Jerusalem Post, The New York Times, The Spectator, The Taylor Daily Press, Tilburgsche Courant, Utrechtsch Nieuwsblad, Voorwaarts, Vossische Zeitung, Wiener Montagblatt, Zeeuwsch Nieuwsblad.

Geraadpleegde personen

Frans Adriaanse, Andreas Alther, Cor Bart, Cornelia Bassenge-Busse, Albert Baumgarten, Lotte Bergen, Paul Bishop, John Boeren, Paulien Bom-Bos, Hans Bongers, Ria van den Brandt, Diny Brouwer, Pierre Bühler, Peter Buijs, Ruth Busse-Spier †, Annette Chouler-Bienewitz, Willum Cornelissen, Denise de Costa, Caroline Curvan, Karl-Peter Dassow, Sylvia Dekker, John Patrick Deveney, Elisabeth Diederichs, Siemy Dijkhuis, Renger Dijkstra, Reinoud Douwes, Ellen Duim, Bibi Dutry van Haeften-Gorter, Dale Eastman, Ineke Elte-Grothoff, Johnny Fincham, Michael Freyhan, Daniel Fromme, Brigitte Fuchs, Jan Geurt Gaarlandt, Hans Gerding, Leo Gijswijt, Marjolijn Gobes-Meerloo, Marjolein Goedkoop-de Graaf, Marga Greuter, Hertha Grove-Levi †, Helena Hafgren, Hes Hamers-Hijmans †, Angelica R. Hammer-de Graaf, Gerda den Hartog, Helge Heisler †, Birgit Hemmi-Debrunner, Dicky van de Heuvel-de Jonge, John Hickie, Andrea Hijmans, Arnold Holtzman, Tim Igel, Christopher Jones, Sigrid Kämpfer, Marita

Keilson-Lauritz, Anna van Keulen, Tom Kirsch †, Judith Koelemeijer, Malik de Kok, Oswald Koning, Joop Koopman, Peter Köpf, Wim Kramer, Anton Kras, Markéta Křížová, Annette Kröger, Chaja Kruijssen, Arine van der Lely-van der Steur, Hagai Levi, Rahel Loewenthal-Neumann, Manfred Magg, Arthur Magida, Anne van Marion-Weijer, Timothy McCann, Philip Meerloo, Peter Meijlink, Martijn van Mensvoort, Tineke Metz, Benjamin D. Miller, Ans Nagel-Nederpel †, Joan Navarre, Gerold Necker, Raymond Nethe, Tami Nir-Gottlieb, Uri Orgad Klopfer, Bernard Penney, Leonie Penney-Snatager †, Leopold Proelss, Angelika Regel, Jan Willem Regenhardt, Renate Reinhold, Gert Jan van Rhijn, Judith Roosen-schoon, Ben Rümke, Philip Rümke, Paul Scheffer, Valerie Schirru, Michael Seeney, Klaas A.D. Smelik, Peter Smits, Monica Soeting, Wolfgang Spier †, Naomi Stadlen-Goldschmidt, Teresa Staeger, Susan Stein, Christa Stevens, Lietje Stroobach-Bongers, Julian Strube, Pim Tideman, Pia Tideman-Kalt, Jack Trappe, Joachim Tschiedel, Connie Valkhoff, Gerrit Van Oord, Cees Veth †, Klaran Visscher, Yvonne Voegeli, Isolde de Vries, Joke Vrijlandt-Postma, Bart Vuijk, Hans Welling, Ina-Henriëtte van Wermeskerken, Deborah Wesley, Micky Yaron, Lisa Zeitz, Ariane Zwiers.

TEKSTEN EN STUDIEMATERIAAL VAN JULIUS SPIER (JS)

Ongepubliceerde bronnen

Blancoboekje met Bijbelaantekeningen.

Brieven gericht aan Carl G. Jung, Hertha Levi, Annamarie Mommsen, Maria Proelss, Jet Rümke-Everts, Leonie Snatager, Johan van Tricht, Charlotte Wolff.

Cursusaantekeningen (zie Bijlage 5).

Cursusstencil *Methode der Handanalyse*, Amsterdam [1942].

Fotoalbum.

Manuscript *Kinderhände*, Amsterdam, [1939].

Protocollen en handafdrukken (zie Bijlagen 1-3).

Gepubliceerde bronnen (chronologisch geordend)

‘Psychochirologie, eine neue Therapie’, *Ärztliche Rundschau* 40(24), 1930, 339-340.

‘Hände sprechen’, *Der Querschnitt* 11(10), 1931, 687-690.

‘Warum ich nicht wahrsage’, *Heilkunst der Gegenwart: Homöopathische Rundschau* 4(4), 1933, 55-56.

Julius Spier: Psycho-Chirologie, (reclamefolder), Berlin, [ca. 1933].

‘Handlijnkunde’, in: T.P. Sevensma (redactie), *Het nieuwe zoek-licht: Nederlandse encyclopaedie voor allen* (deel 3), Arnhem: Van Loghum Slaterus’ Uitgeversmaatschappij, 1940, 235 (1957, herdruk in herziene uitgave).

The hands of children: An introduction to psycho-chirology, (Herta R. Levi, redactie, voorwoord; Carl G. Jung, voorwoord; Victor Grove, vertaling; [F.W.W. Simon, illustraties]), London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co, 1944 (1955, herziene herdruk; 1973, herdruk Sagar Publications, New Delhi; 1999, herdruk Routledge, Londen).

Worden wie je bent: Inleiding tot de handleeskunde, (Administratief Centrum Bergeyk, vertaling; Jan Geurt Gaarlandt, voorwoord; Carl G. Jung, voorwoord; F.W.W. Simons, illustraties), Haarlem: De Haan, 1982 (1984, herdruk).

Le mani dei bambini: Introduzione alla psicochirologia, (Rosario Contino, vertaling, voorwoord), Palermo: Nuova IPSA, 1999.

‘[Brief aan Etty Hillesum, 12 augustus 1941]’, in: Van den Brandt & Nagel, “‘Driemaal ja en duizend keer nee!’”, 2014, 102.

‘[Citaten]’, in: Van den Brandt & Nissen, *Veel mooie woorden*, 2017, 14-25, 30-33, 36-39, 42-43, 46-47, 50-67, 70-73, 76-81, 84-89, 94-99, 104-105, 108-109, 112-113.

BRONNEN OVER JULIUS SPIER

Ongepubliceerde bronnen

Anoniem, [*Kate Marcus’ lecture about her handanalysis of a patient*], typoscript, Los Angeles, 1948.

Brieven gericht aan JS van Carl G. Jung, Jet Rümke-Everts, Leonie Snatager, Johan van Tricht.

Busse-Spier, Ruth, *Erinnerungen*, Berlin, 1998/2012.

Dijkhuis, Siemy, *Levenslessen van Julius Spier*, cursusdocument, Deventer, [2010].

Gastenboek *Bergnest*, Auerbach, april 1923 – juli 1931.

Getuigschrift van Beer, Sondheimer & Co voor JS, Berlijn, 1927.

Jansma-Engers, Elisabeth, *A character study by means of chirolgy*, lezingtekst, Amsterdam, z.j..

Nagel, Alexandra, *Etty Hillesums ‘beestachtig interessante object’*, *Alfred Kropveld*, essay, Eindhoven, 2013.

Id., ‘Aimé van Santen en het protocol met hindernissen’, essay, Eindhoven, 2014.

Id., *The hands of Albert Einstein: Einstein’s involvement with hand-readers and a Dutch psychic*, essay, Eindhoven, 2017.

Neitzel-Tideman, Henriëtte M., *Wie was de ‘S.’ van Etty?*, (Alexandra Nagel, redactie), essay, Zeist / Eindhoven, 2010.

Rogers, Betty A., [*Verslag van gesprekken met Liesl Levie*], typoscript, Washington DC, [ca. 1993].

Spier, Ludwig, *Lebenserinnerungen*, (Ruth Busse-Spier, redactie), Berlijn, [ca. 1932 / ca. 2000].

Interviewverslagen van Jan Willem Regenhardt (JWR)

Ruth Busse-Spier	11 januari 1985
[Betty Cordes-Deeg	26 maart 1985] ¹
J.M. Fijters-Holm	[1984/1985]
Evaristos Glassner	4 december 1984
Dicky van de Heuvel-de Jonge	24 november 1984
Hester Hijmans	[na april 1985]
Annette van der Hof	12 april 1985
Riet Koedam-Bongers	18 juni 1985
Herman Krijn	10 december 1984
Liesl Levie-Wolfsky	oktober 1984
Clara van Mesdag	[1984/1985]
[Gerard van der Mey	30 mei 1985] ²
Annamarie Mommsen	juli 1985
Henny Neitzel-Tideman	december 1984 & januari 1985
Hans Werner Nethe	8 november 1984
Leonie Penney-Snatager	2 juli 1985
Jet Rümke-Everts	[ca. juli 1985]
Johanna Smelik	8 maart 1985 (deel 1 & 2)

¹ Geraadpleegde bron, maar niet gerelateerd aan Julius Spier.

² *Ibidem*.

Klaas Smelik sr.	20 januari 1985
Jacob Spanjaard	[1984/1985]
Wolfgang Spier	juli 1985
Pieter Starreveld	1 augustus 1985
Hanneke Starreveld-Stolte	30 november 1984
Frans van Steenhoven	25 maart 1985
Werner Stertzenbach	17 april 1985
Lenie Valkhoff-Wolff	5 januari 1985
Swiep van Wermeskerken	26 februari 1985

Gepubliceerde bronnen niet gerelateerd aan Etty Hillesum (EH)

- Andresen, Anne, 'Hanni und Bobi', in: Bott, Bauermeister & Bischoff, *Hanni Rocco Schaukästen und Bilder*, 1992, 39-45.
- Anoniem, *Julius Spier: Psycho-Chirologe aus Berlin*, (reclamefolder), Frankfurt am Main: Hermann Koch, [ca. 1930].
- Bottenberg, Heinz, 'Die Chirologie in der ärztlichen Praxis', *Biologische Heilkunst* 14(18), 1933, 273-279.
- Contino, Rosario, 'Studio introduttivo', in: Spier, *Le mani dei bambini*, 1999, 11-15.
- Debrunner, Hugo, 'Ein Handabdruck von C.G. Jung', *Der Psychologe* 2(7/8), 1950, 256-263.
- Id.*, 'Changes in the hand lines of C.G. Jung', *Spring*, 1974, 193-199.
- Diebold, Bernhard, 'Das Gesicht der Hand: Die Handlesekunst – eine ernste Wissenschaft', *Das Illustrierte Blatt* (17)42, 1929, 1195-1196 en 1200.
- Dietrich, F., & Ivar O. Thorsten, 'Prof. h.c. Ernst Issberger-Haldane', in: Issberger-Haldane, *Die Wissenschaftliche Handlesekunst*, [ca. 1960], 3-4.
- Fichtmüller, Vilma, *Erinnerungen*, Karlsruhe-Durlach: Heinz W. Holler Verlag, 2003.
- Graaf, Wiebe de, *Taco Kuiper en de dood, 1894-1945*, Houten / Antwerpen: Het Spectrum, 2016.
- Franz, Marie-Louise von, *Over voorspellen en synchroniciteit: De psychologie van het betekenisvolle toeval*, (Peit Hein Geurink, vertaling), Amsterdam: Schors, 1984.
- Freudenberg, Madame 'La chirologie d'après Julius Spier', *Revue Panharmonie* 184, november 1980, <http://www.revue3emillenaire.com/blog/la-chirologie-dapres-julius-spier-par-madame-freudenberg/>.
- Id.*, 'La psychochirologie', *Revue Panharmonie* 189, januari 1982, URL *ibidem*.
- Heisler, Arthur, 'Chirologie (Julius Spier), eine wertvolle Methode der seelischen Tiefenforschung', *Ärztliche Rundschau* 40(24), 1930, 340-341.
- Holsboer, W.H., 'Hand en karakter', *Het Leven* 25(50), 1930, 1614-1619.
- Issberger-Haldane, Ernst, *Wissenschaftliche Handlesekunst (Chirosophie)*, Berlin: Karl Sigismund, 1932 (vijfde, herziene druk).
- Id.*, *Medizinische Hand- und Nageldiagnostik in Wort und Bild für Ärzte und Heilkundige*, Berlin: Karl Sigismund, 1932 (derde, herziene druk).
- Id.*, *Die Wissenschaftliche Handlesekunst: Chirosophie*, (F. Dietrich & Ivar O. Thorsten, voorwoord), Freiburg im Breisgau: Hermann Bauer Verlag, [elfde druk, ca. 1960].
- Jaarsma, Phyllis, *Handen in schilderkunst en praktijk*, (H.P. Baard, voorwoord), Amsterdam: Contact, 1963.
- Id.*, *Wat handen vertellen*, (Carel Willink, voorwoord), Amsterdam: Becht, [1970].

- Mangoldt, Ursula von, *Auf der Schwelle zwischen gestern und morgen: Begegnungen und Erlebnisse*, Weilheim: Otto Wilhelm Barth Verlag, 1963.
- Marcus, Kate, 'Die Geheimnisse der menschlichen Hand', *Aufbau* 9(32), 1943, 16.
- Meier, C.A., 'Steindamm, Hugo und Ackermann, Elsbeth, *Mysterium Mensch*', *Zentralblatt für Psychotherapie und ihre Grenzgebiete* 13(5), 1942, 306.
- Mommsen, Annamarie, 'Wesen und Aufgabe der Psychochirologie', *Psyche* 3(11), 1950, 871-876.
- Id.*, 'Chirologie und Prophetie', *Neue Wissenschaft* 1(6), 1951, 10-16.
- Alexandra Nagel, 'Bracht het medium Naatje Akkeringa-Kromme Albert Einstein van zijn stuk?', *Tijdschrift voor Parapsychologie & Bewustzijns onderzoek* 82(3-4), 2015, 28-32.
- Pickford, B.W., 'The hands of children: An introduction to psycho-chirology', *British Journal of Psychology* 46(3), 1955, 231.
- Raalte, Frits van, 'Menschen en hun handen: De moderne psycholoog als waarzegger-uit-de-hand', *Natuur en Techniek* 4(11), 1934, 364-366.
- Schwarz, Georg, 'Die Spiegel der Seele', *Das Magazin* (6)67, 1930, 4545-4548.
- Id.*, 'Was deine Hand erzählt', in: *Bibliothek der Unterhaltung und des Wissens* (deel 9), Stuttgart / Berlin / Leipzig / Wien: Union Deutsche Verlagsgesellschaft, 1931, 157-166.
- Snatager, Leonie, '[Brief aan Dinie Glaser, 20 april 1942]', in: Nagel, 'Leonie Snatager en het Joodse vraagstuk', 2016, 75-78.
- Spier, Wolfgang, *Dabei fällt mir ein...: Lebensgeschichten*, Berlin: Henschel, 2004.
- Wolff, Charlotte, *Studies in hand-reading*, (Aldous Huxley, voorwoord), London: Chatto & Windus, 1936.
- Id.*, *Hindsight*, London / Melbourne / New York: Quartet Books, 1980.

Gepubliceerde bronnen gerelateerd aan Etty Hillesum

- Anoniem, 'Amor fati: Wim Ramaker in gesprek met Abel Herzberg', in: Gaarlandt, 'Men zou een pleister op vele wonden willen zijn', 1989, 11-15.
- Baur, Susan, *Het intieme uur: Liefde en seks in de psychotherapie*, (Carola Kloos, vertaling), Amsterdam: Anthos, 1997.
- Bendien, Johannes, 'Zelfverwerkelijking', in: Gaarlandt, 'Men zou een pleister op vele wonden willen zijn', 1989, 160-185.
- Berk, Tjeu van den, '"Das Erlebnis ist das einzig Wirkliche": Etty Hillesum en Carl Gustav Jung', in: Van den Brandt & Nissen, *Veel mooie woorden*, 2017, 223-228.
- Bingemer, Maria Clara Lucchetti, 'The journey of Etty Hillesum from eros to agape', in: Smelik, Coetsier & Wiersma, *The ethics and religious philosophy of Etty Hillesum*, 2017, 68-89.
- Boas, Henriëtte, 'Meer egocentrisme dan heiligheid', in: Gaarlandt, 'Men zou een pleister op vele wonden willen zijn', 1989, 44-47.
- Id.*, 'In joodse en niet-joodse spiegel: Het dagboek van Etty Hillesum 1941-1943', *Hakehilla*, december 1981, 28-32.
- Brandt, Ria van den, '"Is dat alleen maar die maandelijkse buik?" De cyclische spiritualiteit van Etty Hillesum', in: Smelik, *Etty Hillesum 1914-2014*, 2014, 59-70.
- Id.*, *Steeds een ander uitzicht: Een inleiding in het denken en leven van Etty Hillesum*, Heeswijk: Berne Media, 2015.
- Id.*, '"... eine magnetische Kraft...": Etty Hillesum en Charles Alexander Eastman', in: Van den Brandt & Nissen, *Veel mooie woorden*, 2017, 299-303.

- Id.*, 'Etty Hillesum en haar boek *Levenskunst*', in: Van den Brandt & Nissen, *Veel mooie woorden*, 2017, 121-133.
- Id.*, "'Dit is een tijd om in toepassing te brengen: hebt Uwen vijanden lief': Enkele notities bij Hillesums vijandsliefde in *Levenskunst*', in: Smelik et al., *Etty Hillesum en de contouren van haar tijd*, 2018, 53-67.
- Brandt, Ria van den & Alexandra Nagel, "'Driemaal ja en duizend keer nee!' Julius Spier schrijft aan Etty Hillesum', in: Smelik et al., *Etty Hillesum 1914-2014*, 2014, 93-103.
- Id.*, 'De citaten van Etty Hillesum en Henny Tideman in *Levenskunst*: Facsimile, transcriptie en noten-apparaat', in: Van den Brandt & Nissen, *Veel mooie woorden*, 2017, 11-117.
- Brandt, Ria van den & Peter Nissen (redactie), *Veel mooie woorden: Etty Hillesum en het boekje 'Levenskunst'*, Hilversum: Uitgeverij Verloren, 2017.
- Brandt, Ria van den, & Klaas A.D. Smelik (redactie), *Etty Hillesum in facetten* [Etty Hillesum Studies 1], Budel: Damon, 2003.
- Id.*, *Etty Hillesum in context* (Etty Hillesum Studies 2), Assen: Van Gorcum, 2007.
- Id.*, *Etty Hillesum in discours* (Etty Hillesum Studies 3), Gent: Academia Press, 2011.
- Brouns-Wewerinke, Door, "'Je tiefer es ins Innere geht...': Etty Hillesum en Friedrich Rittelmeyers Johannes-evangelie', in: Van den Brandt & Nissen, *Veel mooie woorden*, 2017, 245-253.
- Coetsier, Meins G.S., *Etty Hillesum and the spiritual search: An analysis of the diaries and letters 1941-1943 in the light of Martin Buber, Emmanuel Levinas and Dietrich Bonhoeffer*, (dissertatie), Gent: Universiteit Gent, Faculteit Letteren & Wijsbegeerte, 2011.
- Costa, Denise de, *Anne Frank & Etty Hillesum: Spiritualiteit schrijverschap seksualiteit*, Amsterdam: Balans, 1996.
- Des Pres, Terrence, 'Eros, God en Auschwitz', (Francine van den Bergh, vertaling), in: Gaarlandt, 'Men zou een pleister op vele wonden willen zijn', 1989, 68-73.
- Franck, Frederick, 'True to herself, true to her way', *Commonweal* 7 september, 1984, 471-475.
- Germain, Sylvie, *Etty Hillesum: Een spirituele biografie*, Amsterdam: Balans, 2001.
- Hillesum, Etty, *Het verstoorde leven: Dagboek van Etty Hillesum*, (Jan Geurt Gaarlandt, samenstelling, inleiding), Haarlem: De Haan, 1981.
- Id.*, *Het Werk, 1941-1943*, (Klaas A.D. Smelik, redactie, voorwoord; Gideon Lodders & Rob Tempelaars, tekstverzorging), Amsterdam: Balans, 2012.
- Id.*, '[Brief aan Julius Spier, 17 maart 1942]', in: Nagel & de Costa, "'Bij jou voor anker gaan'", 2014, 116-117.
- Jorna, Ton, *En mijn verrukte ogen lezen maar: Aard en betekenis van het fenomeen inspiratiebron op basis van de nagelaten geschriften van Etty Hillesum*, Heerde: Langhout & De Vries, 2000.
- Jorna, Ton, & Julika Marijn, *Altijd Etty: Etty Hillesum, inspiratiebron voor een rijk innerlijk leven*, Utrecht: Ten Have, 2014.
- Kuiper, Jeroen, *Etty Hillesum: Het verstoorde leven*, (blog), 23 mei 2012, URL <http://www.jeroenkuiper.info/recensies/etty-hillesum-het-verstoorde-leven>.
- Leibovici, Solange, 'De belle juive', *De Groene Amsterdammer* 124(3), 2000, 20-21.
- Liebert, Elizabeth, 'The thinking heart: Developmental dynamics in Etty Hillesum's diaries', *Pastoral Psychology* 43(6), 1995, 393-409.
- Kroon, Ben, & Corine Spoor, "'Ze was iemand die alles gaf en alles nam, dat hoorde bij haar warmte'", in: Gaarlandt, 'Men zou een pleister op vele wonden willen zijn', 1989, 25-40.
- Molen, Janny van der, "'Ik word alweer naar Jung getrokken': Goed en kwaad in het werk van Etty Hillesum en Carl Gustav Jung', in: Van den Brandt & Smelik, *Etty Hillesum in context*, 2007, 36-49.

- Id.*, 'Bespreking van en gedachten bij Tjeu van den Berk, "In de ban van Jung"', in: Smelik et al., *Etty Hillesum weer thuis in Middelburg*, 2015, 199-209.
- Moormann, Christina, 'Over synchroniciteit en de handleeskunde van Julius Spier', *Prana* 29(6), 2004, 44-49.
- Nagel, Alexandra, 'Julius Spier, chiromanticus of chirololoog?', *Tijdschrift voor Parapsychologie en Bewustzijnsonderzoek* 75(2), 2008, 19-24.
- Id.*, 'The friendship between Hans Jacoby and Julius Spier: Or Jung's connection with graphology and chirolology', *The Graphologist* 27(4), 2009, 73-80.
- Id.*, 'Julius Spier zocht en vond houvast in de Bijbel: Etty Hillesum volgde hem', in: Van den Brandt & Smelik, *Etty Hillesum in discours*, 2011, 77-91.
- Id.*, 'Protocollen en vellen boterhampapier: Inventarisatie van een verzameling handanalyses uit de school van Julius Spier', in: Smelik, Van den Brandt & Koetsier, *Etty Hillesum in perspectief*, 2012, 61-75.
- Id.*, 'Uitgever Julius Spier en Iris-Verlag', *De Boekenwereld* 28(4), 2012, 237-251.
- Id.*, 'Een drieluik van Hes Hijmans', in: Smelik et al., *Etty Hillesum in relatie*, 2013, 205-217.
- Id.*, 'Wat handen vertellen: Het contact tussen Phyllis Jaarsma en Godfried Bomans', *Goede Papieren* 9(2), 2015, 36-39.
- Id.*, 'Herta Levi, de onzichtbare figuur in de dagboeken van Etty Hillesum', in: Smelik et al., *Etty Hillesum weer thuis in Middelburg*, 2015, 93-106.
- Id.*, 'Leonie Snatager en het Joodse vraagstuk', in: Klaas A.D. Smelik et al. (redactie), *Etty Hillesum in weerwil van het Joodse vraagstuk* (Etty Hillesum Studies 8), Antwerpen / Apeldoorn: Garant, 2016, 71-78.
- Id.*, 'Vriendschap en therapie: Verstrengelde relaties tussen Julius Spier, Leonie Snatager en Etty Hillesum', in: Klaas A.D. Smelik et al. (redactie), *Etty Hillesum en het pad naar zelfverwerkelijking* (Etty Hillesum Studies 9), Antwerpen / Apeldoorn: Garant, 2017, 183-209.
- Id.*, 'Wanneer schreven Henny Tideman en Etty Hillesum in *Levenskunst*? Een reconstructie', in: Van den Brandt & Nissen, *Veel mooie woorden*, 2017, 147-158.
- Id.*, 'Henny Tideman en de wijsheden van Julius Spier en anderen', in: Van den Brandt & Nissen, *Veel mooie woorden*, 2017, 159-167.
- Id.*, 'Etty Hillesum, a devoted student of Julius Spier', in: Klaas Smelik, Gerrit Van Oord & Jurjen Wiersma, *Reading Etty Hillesum in context: Writings, life, and influences of a visionary author*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018, 273-284.
- Id.*, 'Scheldestraat 139-I, Amsterdam', in: Frits Rijksbaron, Esther Shaya & Gert Jan de Vries (redactie), *Joodse Huizen 4: Verhalen over vooroorlogse bewoners*, Amsterdam: Gibbon, 2018, 143-149.
- Id.*, 'Etty Hillesum en de Joods-Amsterdamse toneelwereld', in: Smelik et al., *Etty Hillesum en de contouren van haar tijd*, 2018, 167-190.
- Id.*, 'Etty Hillesum's hand-analysis, the prologue to her diaries', in: Klaas A.D. Smelik et al., *The lasting significance of Etty Hillesum's writings: Proceedings of the Third International Etty Hillesum Conference at Middelburg, September 2018*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2019, 281-291.
- Id.*, 'Jung, Julius Spier, and Palmistry', te verschijnen in: *Jung Journal*.
- Nagel, Alexandra, & Denise de Costa, "'Bij jou voor anker gaan": Vijftien brieven van Etty Hillesum aan Julius Spier', in: Smelik et al., *Etty Hillesum 1914-2014*, 2014, 105-117.
- Oord, Gerrit Van, *Natalia Ginzburg in analyse*, (blog), 2 juni 2017, URL <https://zichtopitalie.wordpress.com/2017/06/02/natalia-ginzburg-in-analyse/>.

- Penney-Snatager, Leonie, *Etty Hillesum: An evening of Dutch reminiscences*, (typoscript), 18 mei 1995, URL <http://www.leoniepenney.org>.
- Peppel, Hillie van de, 'Herinneringen aan Henny Neitzel-Tideman en Peter Dijkema', *C.H.S.-Reünisten Zetten*, 2014, 6-7.
- Pleshoyano, Alexandra, *Etty Hillesum: L'amour comme 'seule solution'*, Berlin: LIT, 2007.
- Id.*, 'Etty Hillesum: Love calls for spiritual discernment', *Religious Studies and Theology* 28(2), 2009, 241-268.
- Id.*, 'Etty Hillesum and Julius Spier: A "Spierity" on the fringe of religious borders', in: Smelik, Van den Brandt & Coetsier, *Spirituality in the writings of Etty Hillesum*, 2010, 43-75.
- Regenhardt, Jan Willem, *Mischa's spel: En de ondergang van de familie Hillesum*, Amsterdam: Balans, 2012.
- Reve, Karel van 't, 'Het korte leven van Etty', in: Gaarlandt, 'Men zou een pleister op vele wonden willen zijn', 1989, 41-43.
- Schrijver, Piet, 'Etty Hillesum in joodse contexten', in: Van den Brandt & Smelik, *Etty Hillesum in facetten*, 2003, 37-55.
- Smelik, Klaas A.D., Ria van den Brandt & Meins G.S. Coetsier (redactie), *Spirituality in the writings of Etty Hillesum: Proceedings of the Etty Hillesum conference at Ghent University, November 2008*, Leiden / Boston: Brill, 2010.
- Smelik, Klaas A.D., Meins G.S. Coetsier & Jurjen Wiersma (redactie), *The ethics and religious philosophy of Etty Hillesum: Proceedings of the Etty Hillesum conference at Ghent University, January 2014*, Leiden / Boston: Brill, 2017.
- Smelik, Johanna, 'Open brief aan mevrouw Van Wermeskerken', *Oog in 't zeil* 1(5), 1984, 20-21.
- Starreveld-Stolte, Hanneke, 'Julius Spier', *Oog in 't zeil* 1(5), 1984, 21.
- Thooft, Lisette, 'Etty Hillesum als voorloopster van de Nieuwe Spiritualiteit: "Beluisteren, wat er opstijgt uit je zelf"', in: Van den Brandt & Smelik, *Etty Hillesum in discours*, 2011, 61-68.
- Walvis, Jaap, 'Etty Hillesum hield dagboeken bij om later een roman te schrijven', *Oog in 't zeil* 1(4), 1984, 2-6.
- Walvis, Jaap, & Almar Tjepkema, *Het verstoorde leven*, (dvd), Hilversum: Beeld en Geluid, 1984.
- Woodhouse, Patrick, 'The roots of the chaos and the process of change in Etty Hillesum', in: Smelik, Van den Brandt & Coetsier, *Spirituality in the writings of Etty Hillesum*, 2010, 31-42.

LITERATUUR MET BETREKKING TOT HANDLEESKUNDE

Boeken

- Abracadabra, Professor, *De waarheid uit de lijnen der hand*, Antwerpen: De Kleine Bibliotheek, [ca. 1920].
- Adels, Hans, & Stephan Kurt, *Das ABC der Handkunde*, Hamburg: Meissners Verlag, [1931].
- Altman, Nathaniel, *Palmistry: The universal guide*, New York / London: Sterling, 2009.
- Anoniem, *De kunst van kaartleggen en waarzeggen uit de lijnen der hand (chiromantie)*, Alkmaar: P. Kluitman, [1903].
- Anoniem, *Der Prophet: Vorzügliche Anleitung zur Kunst des Wahrsagens*, Berlin: Kaplick, [ca. 1910].
- Anoniem, *Lehrkursus über die Handliniendeutung: Nun erfahren Sie es ganz genau...*, Berlin: Plaza-Verlag, [1931].
- Arpentigny, Le C^{aine}. S. d', *La chiromonomie ou l'art de reconnaître les tendances de l'intelligence d'après les formes de la main*, Paris: Charles le Clere, 1843.

- Id.*, *The science of the hand: Or the art of recognising the tendencies of the human mind by the observation of the formations of the hands*, (Edward Heron-Allen, vertaling, voorwoord, noten, bijlage; Rosamund Brunel Horsley, illustraties), London: Ward, Lock & Co., 1886.
- Bali, R.S., *Anthropology of crease morphogenesis: A scientific analysis*, New Delhi: Concept Publishing Company, 1994.
- Beamish, Richard, *The psychonomy of the hand, or the hand and index of mental development, according to MM. D'Arpentigny and Desbarrolles*, London: Frederick Pitman, 1865.
- Benham, William G., *The laws of scientific hand reading: A practical treatise on the art commonly called palmistry*, London: Putnam, 1937.
- Benkhar, Maxime, *Ein Blick hinter die Kulissen des Hypnotiseurs, Telepathen, Graphologen, Chyromanten, Hellsehers, Rechenkünstlers, Wunderarztes: Selbstbekenntnisse des Experimental-Psychologen*, Bratislava: Verlag Brichta, 1930.
- Bogaard, Annie C., *Bibliografie betreffende de hedendaagse cheiologie (wetenschappelijke handleeskunde)*, (werkstuk), Amsterdam: Bibliotheek- & Documentatieschool, 1969.
- Bott-Bodenhausen, Manfred, & S.B. Herrmann (redactie), *Sterne, Schriften, Hände: Charakter- und Schicksalsdeutung bekannter Frauen und Männer*, Berlin: Prismen-Verlag, 1933.
- Brampton-Arrhenius, Oliver, (redactie), *Lexikon des geheimen Wissens: Ein Handbuch für den praktischen Gebrauch*, Wien: Verlagsbuchhandlung Hutter, 1934.
- Burnett, Charles S.F., *Magic and divination in the Middle Ages: Texts and techniques in the islamic and christian worlds* (Variorum Collected Studies Series CS557), Aldershot / Burlington / Singapore / Sydney: Ashgate, 1996.
- Campbell, Edward D., *The encyclopedia of palmistry*, London: Robert Hale, 1997.
- Carus, Carl Gustav, *Ueber Grund und Bedeutung der verschiedenen Formen der Hand in verschiedenen Personen: Eine Vorlesung*, Stuttgart: Ad. Becher's Verlag, 1846.
- Id.*, *Über Grund und Bedeutung der verschiedenen Formen der Hand in verschiedenen Personen: Eine Vorlesung*, (Julius Schuster, nawoord), Berlin: Martinus Breslauer, 1927.
- Chandu, Jack F., *Chirodiagnostiek: Wetenschappelijke handleeskunde volgens een nieuw, revolutionair systeem voor beginners en gevorderden* (Totaliteitsdiagnostiek deel 3), Den Haag: Stichting Totaliteitsdiagnostiek, 1969.
- Id.*, *Handboek der handleeskunde: Moderne chirodiagnostiek*, Deventer: Ankh-Hermes, 1979.
- Id.*, *Praktisch handleeskundeboekje* (Ankertjesserie 97), Deventer: Ankh-Hermes, 1983.
- Cheiro, 'Cheiro's memoirs': *The reminiscences of a society palmist*, Philadelphia / London: J.B. Lippincott, 1912.
- Id.*, *Die Handlesekunst*, (Bianca Beck-Rzikowsky, vertaling, voorwoord), Berlin: Verlag für Kulturpolitik, 1927.
- Id.*, *De taal van de hand: Een volledig, practisch werk over de wetenschap der handlijnkunde en het voorspellen uit de hand, en bevattende het systeem en de onderzoekingen*, (H.B. de Famars Testas, vertaling, bewerking), 's-Gravenhage: J. Philip Kruseman, 1936.
- Ciocki, Johann, *Schicksalsgeheimnisse: Lehrbuch der Chiromantie, oder der Kunst aus den Linien der eigenen Hand Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft zu erkennen*, Dresden: Rudolph'sche Verlagsbuchhandlung, 1924.
- Conge Kleyn-Janssen, Miek le, *Wat lees ik uit de hand: Ook in verband met opvoeding, misdaad, ziekte, huwelijk enz.*, Den Haag: Kruseman, [1953].
- Craig, Hardin, *The works of John Metham, including the romance of Amoryus and Cleopes*, London: Kegan Paul, Trench, Trübner & Co., 1916.

- Dale, J.B., *Indische handleeskunde*, (Clara Streubel, vertaling), Amsterdam: Theosofische Uitgeversmaatschappij, 1905.
- Day, Harvey, *Seeing into the future*, London: Thorsons, 1966.
- De Laender, Bart, *Handlezen in de middeleeuwen: Met een teksteditie van de cyromantie van de pape van Hamme (hs. 697, UB Gent)*, (MA-thesis), Gent: Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Universiteit Gent, Academiejaar 2006-2007.
- Della Porta, Giov. Battista, *Della fisonomia dell'huomo*, Vicenza: Pietro Paolo Tozzi, 1615.
- Id., *Die Physiognomie des Menschen*, (Theodor Lessing & Will Rink, vertaling), Dresden: Madaus & Co, 1931.
- Desbarrolles, Adolphe, *Les mystères de la main, révélés et expliqués: Art de connaître la vie, le caractère, les aptitudes et la destinée de chacun d'après la seule inspection des mains*, Paris: Garnier Frères, 1872.
- Id., *De geheimen van de hand: Verleden en toekomst onthuld uit de lijnen der hand*, (Anoniem, bewerking, vertaling), Amsterdam: Cohen Zonen, [1920].
- Id., *Die Hand und ihre Geheimnisse*, (Ursula von Mangoldt, vertaling, bewerking), Munich-Planegg: Barth, 1935.
- Dijk-Rijneke, Magda van, *Handlezen & jij*, Rijswijk: Elmar, 2007.
- Djorghi, *Verborgene krachten* (De Nieuwe Flower series 6), Amsterdam / Soerabaia: Gebroeders Graauw, 1925.
- Dorrie, *Minne-orakel: Een boek voor meisjes*, 's Gravenhage: A.W. Segboer's Uitgevers-Maatschappij, [1923].
- Duim, Ellen, *Het handleesboek: Breng lijn in je leven*, Utrecht: AnkhHermes, 2013.
- Ellis, Ida, *Karakter-analyse en levens-prognose uit de menschelijke hand: Handleeskundige gids samengesteld uit 637 vragen en antwoorden*, (J.H.W. Boelens, vertaling), Amsterdam: Gnosis, 1933.
- Engelhardt, Rudolf, *Das Wissen von der Hand: Handlesekunst als Wissenschaft, Charakter-Analyse und Krankheits-Diagnose aus Form und Linien der Hand*, Memmingen: Uranus-Verlag, 1932.
- Ertl, Hans, *Vollständiger Lehrkurs der Charakterbeurteilung*, Leipzig: Verlag 'Wahrheit' (Ferd. Spohr), [1912].
- Fitzherbert, Andrew, *The palmist's companion: A history and bibliography of palmistry*, Metuchen, N.J.: Scarecrow Press, 1992.
- Foli, Prof. P.R.S., *De toekomst ontsluit*, Noordwijk / Batavia-Weltevreden: G. Kolf & Co, 1914.
- Freimark, Hans, *Wie deute ich mein Schicksal aus Form und Linien meiner Hand? Ein illustrierter Beitrag zur Geschichte der Handlesekunst und Handformenkunde mit gleichzeitiger Abbildung und Beschreibung der Hände vieler bedeutender Zeitgenossen*, Berlin: W. Vobach, 1908.
- [Gerling, Reinhold], *Was uns die Hand verrät! Kurzgefaßte Anleitung zur Handlesekunst nach wissenschaftlichen Grundsätzen*, Oranienburg: Orania Verlag, 1920.
- Gettings, Fred, *The book of the hand: An illustrated history of palmistry*, London: Paul Hamlyn, 1965.
- Gessmann, Gustav Wilhelm, *Katechismus der Handlesekunst: Das ist eine kurze übersichtliche Zusammenstellung der von den Chiromanten für die Deutung der Handformen sowie der auf der Handfläche befindlichen Zeichen aufgestellten Lehren*, Berlin: Karl Siegismund, 1889.
- Id., *Katechismus der Handflächenkunde: Nach den besten alten Quellen zusammengestellt und bearbeitet*, Berlin: Karl Siegismund, 1898.
- Id., *Katechismus der Wahrsagekünste mit besonderer Berücksichtigung der Sterndeutekunst, Handlesekunst und Punktierkunst: Eine kulturhistorische Studie*, Berlin: Karl Siegismund, 1892.

- Id.*, *Die Frauenhand und ihre Bedeutung für die Erforschung des weiblichen Charakters: Eine physiognomische Studie*, Berlin: Karl Siegismund, 1894.
- Id.*, *Die Männerhand und ihre Bedeutung für die Erforschung des männlichen Charakters: Eine physiognomische Studie*, Berlin: Karl Siegismund, 1894.
- Id.*, *Die Kinderhand und deren Bedeutung für Erziehung und Berufswahl: Eine physiognomische Studie*, Berlin: Karl Siegismund, 1894.
- Giese, Fritz, *Psychologie der Arbeitshand*, Berlin / Wien: Urban & Schwarzenberg, 1928.
- Greiser, Wolfgang G.B., *Chiromantie: Die Handdeutekunst in wissenschaftliche Lichte*, Munich: Linda-Verlag, [1920].
- Haft-Pomrock, Yael, *Hands: Aspects of opposition and complementarity in archetypal chiromancy*, Einsiedeln: Daimon Verlag, 1992.
- Hartlieb, Johannes, *Die Kunst chiromantia*, (Ernst Weil, redactie, nawoord), Munich: Verlag der Münchener Drucke, 1923.
- Heller, Julius, *Die Krankheiten der Nägel*, Berlin: August Hirschwald, 1900.
- Herig, Friedrich, *Menschenhand und Kulturwerden: Einführung in die Manufaktologie*, Weimar: Verlag für Urgeschichte und Menschenforschung, 1928.
- Id.*, *Hand und Maschine*, Halle: Marhold, 1934.
- Heron-Allen, Edward, *A manuel of cheirosophy: A complete practical handbook of the twin sciences of cheirognomy and cheiromancy*, (Rosamund Brunel Horsley, illustraties), London: Ward, Lock & Co, 1885.
- Hirsch-Hirson, Edgar, *Die praktische Anleitung zur Handlesekunst für jedermann*, Wolfenbüttel: Verlag der Freude, 1928.
- Hirsch, A.E., *Chiologie: Hand en karakter*, Amsterdam: Mulder & Co, [1952].
- Hoffmann, Ludwig, (redactie), *Weltrhythmus-Kalender für das Jahr 1931*, Kempten im Allgäu: Gesellschaft für Bildungs- und Lebensreform, [1930].
- Huebner, Friedrich Markus, *Zeichensprache der Seele*, Kampen auf Sylt: Niels Kampmann Verlag, 1933.
- Issberger-Haldane, Ernst, zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Jaarsma, Phyllis, zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Jaquin, Noel, *De hand van de mens*, (Miek Janssen, vertaling, nawoord), 's-Gravenhage: J. Philip Kruseman, [1934].
- Jones, Christopher, *History of hand reading*, (meerdere teksten), 1989-1994, URL <http://www.johnnyfincham.com/history>.
- Koelsch, Adolf, *Hände und was sie sagen*, Zürich: Orell Füssli, 1929.
- Lomer, Georg, *Die Sprache der Hand: Ein chirosophisches Lehrbuch*, (Hans M. Buhgter, illustraties), Bad Schmiedeberg: F.E. Baumann, 1925.
- Id.*, *Karakter, toekomst en levenslot uit de lijnen van de hand*, (Hans M. Buhgter, illustraties), Bandoeng / Haarlem: Gorter, [1936].
- Lucke, Hans W., *Die Handlesekunst: praktisches Lehrbuch mit 146 Abbildungen*, Leipzig: Maximilian Wendel, [1920].
- Ludeman Jr., *De astroloog: Volledigste handboek om uit de kaarten iemands toekomst te voorspellen benevens een beklopte verklaring van het handkijken en eene alphabetische lijst voor het uitleggen van dromen*, Rotterdam: Gebroeders Poot, 1898.
- Lustig, M., *Die Handlesekunst*, Leipzig: Albert Otto Paul, 1915.
- Magda, *Wat de hand zegt*, Den Haag: A.W. Segboer's Uitgevers-Maatschappij, 1923.

- Mangin, Henri, *Die Hand ein Sinnbild des Menschen: Eine Abhandlung über die Chiroskopie*, (Marie-Madeleine Davy, voorwoord; Marcel Pinloche, illustraties; Ursula von Mangoldt, vertaling), Zürich: Rascher Verlag, 1951.
- Mangoldt, Ursula von, *Die Hand: Erkenntnis und Deutung ihres Ausdrucks*, Freiburg im Breisgau: Niels Kampmann, 1932.
- Id.*, *Der Kosmos in der Hand: Ein Beitrage zur Signaturenlehre*, Munich Planagg: O.W. Barth, 1934.
- Manning, John T., *Digit ratio: A pointer to fertility, behavior, and health*, New Brunswick / New Jersey / London: Rutgers University Press, 2002.
- Mant, Ch., *Leerboek der handlijnkunde*, Haarlem: Gebroeders van Staden, 1935.
- May, Philippe, *La chiromancie medicinale*, (Philippe Henry Treuchses, vertaling), La Haye: Levijn van Dyck, 1665.
- Menhofer, Franzef, *Zeige mir Deine Hand, und ich sage Dir, wer Du bist: Versuch eine Physiognomik der Hand*, Munich: Zeitgeist Verlag, [1926].
- Mey, Philip, *Chiromantia medica: Hier is noch by-gevoeght een tractaet van de phisionomia als mede een ander van de teecken en die op de nagelen der vingeren verschijnen*, (Wim den Hartog et al., voorwoord; M.J. van Lieburg, redactie, nawoord), (facsimile, 'sGraven-Hage: Levyn van Dyck, 1665), Franeker: Van Wijnen, 1996.
- Narciß, Georg Adolf, *Es liegt in der Hand: Geheimnisse und Tatsachen*, München: Franz Ehrenwirth Verlag, 1964.
- Naval, Margret, *Die Hand als Charakterspiegel: Chirologisches Lehrbuch nach modernen physiologischen Prinzipien*, Weimar: Erich Lichtenstein Verlag, 1922.
- Ottinger, H., *Originalsystem der Handlesekunst: Ein praktisches Handbuch zum raschen und leichten Erkennen des Charakters, der Krankheiten und des Schicksals aus den Formen und Linien der Hand*, Leipzig: Max Altmann, 1922.
- Papus, *Traité synthétique de chiromancie*, Paris: Carré, 1892.
- Parker, Else, *Handboek der handleeskunde*, Amersfoort: P. Dz. Veen, 1936.
- Peters, Emil, *Hand und Charakter: Was uns die Hände der Menschen verraten*, Konstanz: Volkskraft-Verlag, 1924.
- Planas-Ketty, *Die Hand-Abhandlung über praktische Chiromantie*, (Walter Bergemann, vertaling), Leipzig: Talisverlag, 1921.
- Porter, Martin, *Windows of the soul: Physiognomy in European culture 1476-1780*, Oxford: Clarendon Press, 2005.
- Praetorius, Johannes, *Ludicrum chiromanticum Praetorii: Seu thesaurus chiromantiae*, Jena / Leipzig: Caspar Freyschmid, 1661.
- Ranald, Josef, *How to know people by their hands*, New York: Modern Age Books, 1938.
- Rapisarda, Stefano, (redactie), *Manuali medievali di chiromanzia*, (Rosa Maria Piccione, vertaling), Roma: Carocci, 2005.
- Raschig, Marianne, *Hand und Persönlichkeit: Einführung in das System der Handlehre* (2 delen), Hamburg: Gebrüder Enoch Verlag, 1931.
- Reimann, I.P., *Das bist Du! Wegweiser für Lebensreform, Seelen- und Charakter-Entwicklung (Kopfform-, Schrift-, Hand-, Astrometrie, Traum-, Iris- Siderische Pendel-Diagnostik)*, Halle an der Saale: I.P. Reimann, 1925.
- Reissinger, Leo, *Die Hand: Das Programm des Lebens*, Stuttgart: Süddeutsches Verlagshaus, 1929.
- Rem, Henri, *Ce que révèle la main: Nouvelle édition*, Paris: Albin Michel, 1934.

- Révész, Géza, *De menschelijke hand: Een psychologische studie*, Amsterdam: Noordhollandsche Uitgevers Maatschappij, 1941.
- Robinson, A., *The graven palm: A manuel of the science of palmistry*, London: Herbert Jenkins, 1924.
- Sabattini, Gino, *Bibliografia di opere antiche e moderne di chiromanzia e sulla chiromanzia: Con notizie biografiche sui principali autori*, Reggio Emilia: Nironi & Prandi, 1946.
- Sablonne, Madame, *Het boek der waarzegkunst: Volledige handleiding voor het waarzeggen*, Amsterdam: Cohen Zonen, [1920].
- Sassen, Fried, *Charakterdeutung nach Form und Linien der Hand*, Leipzig: Hachmeister & Thal, [1910].
- Schmidt, Ferdinand, *Okkulte Magie*, Leipzig: z.u., 1908.
- Schrenck-Notzing, Albert von, *Handlesekunst und Wissenschaft* (Okkulte Welt 20), (Dr. S. [Victor Schweizer], nawoord), Pfullingen in Württ: Johannes Baum Verlag, 1931.
- Schubert, Harold, *Der Linien der Hand und ihre Deutung: Pragmatischer Wegweiser zur Schicksals- und Charaktererkenntnis*, Berlin: Carl Georgi, [1920].
- Sherman, Claire Richtman, (redactie), *Writing on hands: Memory and knowledge in early modern Europe*, Carlisle, PA: The Trout Gallery / Dickinson College, 2001.
- Steindamm, Hugo, & Elsbeth Ackermann, *Mysterium Mensch: Eine Einführung in die Psychologie auf Grund der Hand*, Berlin: Berliner Buch- und Zeitschriften-Verlag E.O. Erdmenger & Co, 1938.
- St. Hill, Katherine, *Die Handlesekunst, ihre Bedeutung als Charakter- und Schicksalsschlüssel*, (Klara Muche, vertaling), Oranienburg: Wilhelm Möller, [1921].
- Surya, G.W., (redactie), *Okkulte Diagnostik und Prognostik* (Okkulte Medizin 5), Berlin-Pankow: Linser-Verlag, 1921.
- Suttner, Margarete von, *Die Geheimnisse der Hand: Frei bearbeitet nach Désbarolles 'Les mystères de la main'*, Berlin: Dr. Eysler & Co, 1922.
- Sylvia, Madame, *Das Buch der hundert Hände*, Dresden: Wolfgang Jess Verlag, 1931.
- Thèbes, Madame A. de, *Het raadsel van de hand: Het levenslot uit lijnen van de hand ontsluit*, Amsterdam: A.W.M. van Hees, 1913.
- Tiede, Ernst, *Die Runen der Hand und ihre Bedeutung: Gemeinverständlicher Lehrgang der Handlinien-deutung*, Marienwerder: Verlag von Wendt Groll, 1908.
- Un Initié [Papus], *Mystères des sciences occultes*, Paris: La Librairie Illustrée, [1894].
- Id., *Premiers elements de chiromancie, renfermant, et une série de leçons didactiques, la chiromancie physique et astrologique: Ouvrage precede de la réédition du traité synthétique de chiromancie*, Paris: Charcornac, 1896.
- Id., *Comment on lit dans la main: Premiers éléments de chiromancie*, Paris: Paul Ollendorff, 1902.
- Ulm, Dora, *Johann Hartliebs Buch aller verbotenen Kunst*, Halle an Saale: Max Niemeyer, 1914.
- Ulreich, Alois, *Was steht in deiner Hand? Lehrbuch der Handlesekunst*, Leipzig / Wien / Berlin: Steyrermühl Verlag, [1931].
- Unger, Franz, *Die Chiromantie oder Wahrsagekunst aus der Hand*, Wien / Leipzig: Mickl, 1919.
- Vaschide, Nicholas, *Essai sur la psychologie de la main*, Paris: Marcel Rivière, 1909.
- Vierath, Willy, *Die Handlesekunst und das Wahrsagen aus der Hand*, Oranienburg: F. Koslowsky, 1905.
- Voigt, Rolf, *Hände: Eine Sammlung van Handabbildungen grosser Toter und Lebender*, (Kurt Pfister, voorwoord), Hamburg: Gebrüder Enoch Verlag, 1929.
- Webster, Richard, *Palm reading for beginners: Find your future in the palm of your hand*, St. Paul, MN: Llewellyn, 2000.
- Wefers, Richard, *Die Geheimnisse der Hand: Ein Vortrag von Paul Stoß gehalten in der Theosophischen Gesellschaft in Hamburg*, Bad Schmiedeberg: F.E. Baumann, 1917.

Id., *Die Chiromantie und Paul Stoß: Ein Denkmal dem bedeutendsten Chiromanten der Neuzeit*, Schmieberg / Leipzig: F.E. Baumann, 1918.

Wolff, Charlotte, zie ook Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.

Id., *The human hand*, London: Methuen, 1942.

Id., *A psychology of gesture*, (Anne Tennant, vertaling), London: Methuen, 1945.

Id., *The hand in psychological diagnosis*, London: Methuen, 1951.

Wolff, A.K. Helmut, *Wissenschaftliche Handlese-Kunst und deren praktische, ethische und religiöse Bedeutung: Ein neuer Weg für Jedermann*, Freiburg: Zodiakus Verlag, [1930].

Artikelen

Abracadabra, Professor, 'Lijnen der hand over het algemeen', in: Graaf & Gravin Birimont de Souza, *De geheimen van den nacht door de wetenschap ontsluit: Droomuitlegging, kaartlegging, handlijnkunde*, Antwerpen: Patria, [1928], 238-257.

A.J.G., 'Boekrecensie. Noël Jaquin, "De hand van de mens" uit het Engelsch vertaald door Miek Jansen', *Het Toekomstig Leven* 39(1), 1935, 15-16.

A. v. M., 'Chiromantisches: Der Daumen als Siegel', *Sphinx* 7(40), 1889, 251-252.

Altena, Friedrich, 'Beseelte Hände: Eine psychologische Studie', *Scherl's Magazin* 4(3), 1928, 326-329.

Anoniem [& Ernst Issberner-Haldane], 'Chiromantie', *Eigen Haard* 60(24), 1934, 380-382.

Anoniem, 'Chiromantie im Film', *Psychische Studien* 48(9), 1921, 523.

Anoniem, 'Das "Berliner Tageblatt"', *Psychische Studien* 49(8), 1922, 449.

Anoniem, 'Die Handlesekunst', *Illustriertes Familienblatt: Häuslicher Ratgeber für Oesterreichs Frauen* 41(8), 1935, 5.

Anoniem, 'Die Turma-Film-Gesellschaft', *Neue Kino-Rundschau* 158, 1920, 10.

Anoniem, 'Die Weissagung der Zigeunerin', *Magische Blätter* 2(2), 1921, 53-57.

Anoniem, 'Geef mij uw hand, en...', *Het Leven* 25(3), 1930, 82.

Anoniem, 'Handlijnkunde: Reislijnen en bergen' en 'Handlijnkunde', *De Humorist*, [ca. 1936].

Anoniem, 'Het lot ligt in Uw hand', *Het Leven* 27(40), 1932, 1280-1281.

Anoniem, 'Iets over wetenschappelijke handleeskunde', z.s.u., [ca. 1939], 449-453.

Anoniem, 'Karakterkunde van het dagelijksch leven: De handdruk', *De Nieuwe Mensch* 1(2), 1938, 51-53.

Id., 'Karakter-kenteekens', *De Nieuwe Mensch* 2(5), 1939, 159.

Anoniem, et al., 'Lässt sich Ihr Schicksal deuten? Aus der Physiognomie, aus der Handschrift, aus der Handform und den Handlinien, aus dem Körperbau, aus dem Horoskop und durch Psychometrie', *Scherl's Magazin* 7(1), 1931, 18-32.

Anoniem, 'Schick mir deine Hand', *Die andere Welt* 1(1), 1931, 44.

Id., 'Schick mir deine Hand: Deutungen', *Die andere Welt* 1(2), 1932, 64-68.

Anoniem, 'Vorführung der Union A.G. Wer bist Du?', *Das Kino-Journal* 16(651), 1923, 6.

Anoniem, 'Wat zeggen de sterren mij? Het geheimschrift van noodlot en karakter!', *Het Leven* 27(15), 1932, 468-469.

B. [Johan F.H. Boonacker], 'Over chiologie', in: J.F.H. Boonacker & G.C. Gerrits (redactie), *Wetenschappelijke bladen: Geschiedenis – maatschappelijke belangen – natuurwetenschappen – letterkunde, een bloemlezing uit buitenlandse tijdschriften* (deel 4), Haarlem: H.D. Tjeenk Willink & Zoon, 1922, 250-251.

- Baba Studio, *The fortuneteller of the Golden Lane: Madame de Thebes read cards at Prague Castle but fell afoul of the gestapo*, (blog), 5 juni 2017, URL <http://magicbohemia.com/2017/06/05/the-fortuneteller-of-the-golden-lane/>.
- Bashir, Mir, 'The psychology of the hand', *The Occult Observer* 1(5), 1950, 303-310.
- Beamish, Richard, 'The psychonomy of the hand', *Anthropological Review* 3(11), 1865, 346-353.
- Ben ley, 'Handlesekunst!', *Zentralblatt für Okkultismus* 15(4), 1921, 173-176.
- Bettmann, Siegfried, 'Über Papillarleistenzeichnungen am menschlichen Daumenballen', *Zeitschrift für Anatomie und Entwicklungsgeschichte* 96(3), 1931, 427-452.
- Id.*, 'Über die Vierfingerfurche', *Zeitschrift für Anatomie und Entwicklungsgeschichte* 98(4), 1932, 487-503.
- Id.*, 'Die Papillarleistenzeichnung der Handfläche in ihrer Beziehung zur Händigkeit', *Zeitschrift für Anatomie und Entwicklungsgeschichte* 98(5), 1932, 649-675.
- Binet, Alfred, 'Essai sur la chiromancie expérimentale', *L'Année Psychologique* 14(1), 1908, 390-404.
- Boe, John, 'In the palm of my hand', in: John Boe, *Life itself: Messiness is next to goddessness and other essays*, Wilmette, IL: Chiron Publications, 1994, 37-45.
- Boehm, Fritz, 'Chiromantie', in: Eduard Hoffmann-Krayer & Hans Bächtold-Stäubli (redactie), *Handwörterbuch des Deutschen Aberglaubens* (deel 2), Berlin / Leipzig: Walter de Gruyter & Co, 1929/1930, 37-53.
- Bottenberg, Heinz, zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Bowden, Jocelyn L., & Penelope A. McNulty, 'Age-related changes in cutaneous sensation in the healthy human hand', *Age (Dordr)* 35(4), 2013, 1077-1089.
- Bragdon, Claude, 'The buried wisdom of the ages: A study of hand analysis', *The Southern Israelite* 18(39), 1943, 20, 50.
- Brill, Talma, & Saul Stier, 'Hand parameter differences between psychiatric patients and normal controls: A preliminary evaluation', *Israel Journal of Psychiatry* 36(2), 1999, 105-114.
- Burnett, Charles S.F., 'The prognostications of the Eadwine psalter', in: Margaret Gibson, T.A. Heslop & Richard W. Pfaff (redactie), *The Eadwine psalter: Text, image, and monastic culture in twelfth-century Canterbury*, London: The Modern Humanities Research Association, 1992, 165-167.
- Camden, Carroll, 'Elizabethan chiromancy', *Modern Language Notes* 62(1), 1947, 1-7.
- C. Drn., 'Chiromantie: Ein System der Handlesekunst', *Sphinx* 8(44), 1889, 122-123.
- Chandu, Jack F., 'Chirologie', *Het mystieke leven* 4(1), 1954, 11.
- [Cock, Jos de], 'Persoonlijke kenteekenen (uiterlijk): Wat de handen zeggen', *"Tob Nooit!"* 10(4), 1933, [7-8].
- Copenhaver, Brian P., 'A show of hands', in: Sherman, *Writing on hands*, 46-59.
- Copenhaver, Brian P., & Claire Richtman Sherman, 'The nomenclature of the hand and the planets', in: Sherman, *Writing on hands*, 210-211.
- Id.*, 'A visual guide to chiromancy and metoposcopy', in: Sherman, *Writing on hands*, 226-228.
- Das Institut für Graphologie und Chiromantie, 'Eine praktische Probe der Schrift und Handlinien-deutung', *Sphinx* 22(123), 1896, 298-303.
- Debrunner, Hugo, zie ook Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Id.*, 'Der Handabdruck zweier Brüder', *Der Psychologe* 1(5), 1949, 189-194.
- Id.*, 'Begabung und Hemmung im Furchenbild der Hand', *Der Psychologe* 2(4), 1950, 129-137.
- Id.*, 'Der Fußabdruck des Neugeborenen und des Kleinkindes', *Der Psychologe* 3(1), 1951, 29-35.
- Id.*, 'Vergleich zwischen Fuß- und Handabdruck', *Der Psychologe* 3(5), 1951, 183-191.
- Id.*, 'Weibliche und männliche Fußfurchenbildung', *Der Psychologe* 3(7/8), 1951, 272-281.

- Id.*, 'Das Zukunftsdeuten aus der Hand', *Neue Wissenschaft* 2(9), 1951, 310-316.
- Id.*, 'Altersbedingte Handlinienänderungen beim männlichen Geschlecht', *Der Psychologe* 4(7/8), 1952, 283-290.
- Id.*, 'Schicksalsweg, Träume und Furchenbild', *Der Psychologe* 5(7/8), 1953, 272-278.
- Id.*, 'Chiromantie und Parapsychologie', *Neue Wissenschaft* 3(13), 1953, 408-409.
- Id.*, 'Spiritismus und Animismus im Spiegel der Hand', *Neue Wissenschaft* 5(11/12), 1955, 346-355.
- Debrunner, Ingo M., 'Zur Morphologie der menschlichen Daumenfurche', *Zeitschrift für menschliche Vererbungs- und Konstitutionslehre* 33, 1955, 131-150.
- De Witt, David A., 'A scene from Cervantes in the Stadholder's Collection: Lieven's Gypsy fortune-teller', *Oud-Holland* 113(4), 1999, 181-186.
- Diebold, Bernhard, zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Dinsdale, Natalie L., Adam R. Reddon & Peter L. Hurd, 'Sex differences in the relationship between aggressiveness and the strength of handedness in humans', *Laterality* 16(4), 2011, 385-400.
- Dith, I.V., 'Hände sprechen Bände', *Revue des Monats* 1(5), 1927, 460-462.
- Domany, Yoav, et al., 'Clinical utility of biomarkers of the hand in the diagnosis of schizophrenia', *Psychiatry Research* 260, 2018, 105-110.
- Emanuel, M., 'Chiromantische Lehrbriefe: XV. Lektion', *Prana* 2(12), 1911, 372-375.
- Finck, Adele von, 'Chiologie und Chiromantie', *Der Querschnitt* 8(6), 1928, 405-409.
- Id.*, 'Rätsel der Hand: Aus dem Tagebuch einer Chiromantin', *Scherl's Magazin* 5(1), 1929, 21-24.
- Freimark, Hans, 'Chiromantie und Physiognomik im Lichte theosophischer Weltanschauung', *Zentralblatt für Okkultismus* 2(1), 1908, 17-23.
- Id.*, 'Was die menschliche Hand uns sagt', in: Reinhold Gerling (redactie), *Praktische Menschenkenntnis: Ein Lehrbuch zum Studium menschlicher Charakters, der Anlagen, Neigungen und Fähigkeiten und ihrer Erkenntnis aus äußeren Merkmalen*, Oranienburg: Orania-Verlag, 1911, 81-134.
- Freudenberg, Madame, zie ook Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Id.*, '(Suite)', *Revue Panharmonie* 190, april 1982, URL <http://www.revue3emillenaire.com/blog/la-chiologie-dapres-julius-spier-par-madame-freudenberg/>.
- Friedemann, Adolph, 'Handbau und Psychose', *Archiv für Psychiatrie und Nervenkrankheiten* 82(4), 1928, 339-499.
- Fürbeth, Frank, 'Das Johannes Hartlieb zugeschriebenen "Buch von der Hand" im Kontext der Chiromantie des Mittelalters', *Zeitschrift für deutsches Altertum und deutsche Literatur* 136(4), 2007, 449-479.
- G. [J.H. Gunning], 'Chiromantie', *Pniël* 43(2242), 1934, 398-399.
- G.B., 'Chiromantische Prophezeiung', *Sphinx* 8(43), 1889, 52.
- Gehler, Walter, 'Menschen- und Charakterkunde: Schicksal?', *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3(1), 1928, 26.
- Gernert, Folke, 'La textualización del saber quiromántico: La lectura de la mano en Lope de Vega', in: Cesc Esteve (redactie), *El texto infinito: Tradición y reescritura en la edad media y el renacimiento*, Salamanca: SEMYR, 2014, 559-575.
- Giese, Fritz, 'Raschig, Marianne, Hand und Persönlichkeit', *Zeitschrift für pädagogische Psychologie, experimentelle Pädagogik und jugendkundliche Forschung* 32, 1931, 374.
- Goedhart, P., 'Boekbespreking: De hand van de(n) mens(ch)', *Grensgebieden* 1(10), 1935, 167-168.
- Graaf, Mary de, 'De handen van onze kinderen', *Het Kind* 41(10), 1940, 221-225.
- Greenberg, Annie Georgia, 'Meet the real-deals of NYC: Fortune telling', *Refinery29*, 31 oktober 2012, URL <http://www.refinery29.com/38614>.

- Greengagesummer, *Madame de Thèbes (1915): An early Mauritz Stiller movie, long thought lost*, 29 september 2007, URL <http://www.imdb.com/user/ur9523738/>.
- Groome, Francis H., (redactie), 'Bulwer Lytton as a Romany rye', *Gypsy Lore* 3(4), 1892, 219-227.
- Grüneberg, Hans, 'Einige Bemerkungen über die Vererbung der Beugefalt der Hohlhand', *Zeitschrift für Anatomie und Entwicklungsgeschichte* 87(3), 1928, 548-550.
- Günther-Geffers, Else, 'Hellsehen durch die Hand', *Scherl's Magazin* 4(9), 1928, 1002-1006.
- Guo, Zhenhua, et al., 'Palmprint verification using binary orientation co-occurrence vector', *Pattern Recognition Letters* 30(13), 2009, 1219-1227.
- Haft-Pomrock, Yael, 'Psyche and soma in chiromancy: Personality changes in analysis as reflected in the hand', *Spring*, 1974, ca. 183-192.
- Id.*, 'Chiromancy as self-creating mirror', *Confinia Psychiatria* 21, 1978, 51-57.
- Id.*, 'Number and myth: The archetype in our hands', *Quadrant* 14(2), 1981, 63-84.
- Haft-Pomrock, Yael, & Yigal Ginath, 'Differences between schizophrenics and normal controls using chiromancy (hand) testing', *Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences* 19(1), 1982, 5-22.
- Hanussen, Erik Jan, 'Sie können Handlesen: In fünf Minuten Chiromant', *Die andere Welt* 1(2), 1932, 61-64.
- H.B., 'Der Daumen und was dazu gehört', *Sphinx* 8(44), 1889, 121-122.
- Hecht, A.F., 'Über das Hand- und Fußflächenrelief von Kindern', *Zeitschrift für die Gesamte Experimentelle Medizin* 39, 1923, 56-66.
- Heisler, August, zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Hentges, Ernst, 'Madame de Thèbes und Mademoiselle Le Normand' (deel 1-2), *Zentralblatt für Okkultismus* 13(2/3, 3), 1919, 78-86, 103-114.
- Id.*, 'Begründung einer Lichtbildersammlung zur Erforschung der Handlinien und Handformen', *Zentralblatt für Okkultismus* 13(4), 1919, 189-190.
- Heron-Allen, Edward, 'Introductory dissertation and argument', in: D'Arpentigny, *The science of the hand*, 29-84.
- Id.*, 'Bibliographia Cheirosophica', in: D'Arpentigny, *The science of the hand*, 421-431.
- Hoffmann, Anny, 'Hände und was sie sagen: Eine Plauderei', in: Hoffmann, *Weltrhythmus-Kalender (...)* 1931, 78-82.
- Holsboer, W.H., zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Holtzman, Arnold, *Science in the behavioral sciences: An introduction to psychodiagnostic chiromancy (PDC) in applied psychoanalysis*, 2013, (44 pp.), URL <http://pdc.co.il/download.htm>, (geraadpleegd op 23 augustus 2015).
- [Hübbe-Schleiden, Wilhelm von], 'Chiromantie und Chiromantie, alter Glaube und neues Wissen', *Sphinx* 1(6), 1886, 396-402.
- Issberger-Haldane, Ernst, 'Wissenschaftliches Handlesen', *Zentralblatt für Okkultismus* 14(10), 1921, 461-470.
- Id.*, 'Die Warnung vor Gefahren in der Hand', *Zentralblatt für Okkultismus* 14(12), 1921, 548-549.
- Id.*, 'Handform u. Berufseignung', in: Hoffmann & Ebertin, *Weltrhythmus-Kalender für das Jahr 1927*, 46-49.
- Id.*, '[Frau Raschig]', *Die Chiromantie* 2(7), 1927, 5.
- Id.*, 'Cheiro', *Die Chiromantie* 2(12), 1927, 5.
- Id.*, 'Wie liest man richtig Hände?', *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3(5), 1928, 151-153.
- Id.*, 'Berichtigung!', *Die Chiromantie* 3(12), 1928, 72.

- Id.*, 'Bücherecke', *Die Chiromantie* 2(3), 1926, 5.
- Id.*, 'Die Hand das Programm des Lebens!', *Die Chiromantie* 4(10/11), 1929, 71.
- Id.*, ; 'Über Maria Ney', *Scherl's Magazin* 7(1), 1931, 22, 24.
- Id.*, ., 'Chyromantie: Wann ist die beste Zeit zur Liebe?', *Die andere Welt* 1(1), 1931, 41-43.
- Id.*, 'Wie messe ich in meinen Händen Ereignisse ab?', *Scherl's Magazin* 7(6), 1931, 556-558.
- Jakubietz, R.G., et al., 'The ageing hand: A study to evaluate the chronological ageing process of the hand', *Journal of Plastic, Reconstructive & Aesthetic Surgery* 61(6), 2008, 681-686.
- Janssen, Miek, 'Naschrift', in: Jaquin, *De hand van de mens*, 244-267.
- Kahn-Koopman, H., 'Dermatoglyfen en erfelijke afwijkingen', *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* 116(47), 1972, 2141-2146.
- Katz, David, 'Zur Psychophysik der menschlichen Hand: Beiträge zur psychologischen Grundlegung des Werkunterrichts und des Arbeitsschulgedankens' (deel 1-2), *Zeitschrift für Pädagogische Psychologie* 26, 1925, 29-37, 97-104.
- K.B., 'Grundsätzlicher Unglaube: Wie es einmal der Chiromantie erging', *Sphinx* 7(37), 1889, 56-57.
- Keil, L. von, 'Die Hand und ihre Schwingung als Symbol der Herrscherbestimmung', *Das Wunder* 2, 1928, 30-32.
- Kelly, Lynn, *How to fake a palm reading*, Smithsonian Channel, 4 december 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=bOOsBcWETac>.
- Ketty, Professor, 'Astrologische und chiromantische Aphorismen über die Liebe', *Magische Blätter* 2(9-12), 1921, 266-271, 306-312, 348-352, 370-375.
- Kiek, Rob H.J. "'De taal der handen": Een tweegesprek', *AVRO Radio Bode* 11(23), 1938, 14.
- Kissling-Valentin, Ellen, 'Ja, die Hände können sprechen: Psychochirologische Steckbriefe bedeutender Menschen', *Scherl's Magazin* 6(4), 1930, 349-359.
- Klok, J.A.F., 'Handen en mensen', *Grensgebieden* 2(2, 4-7, 9-11), 1935/1936, 28-30, 56-57, 73-74, 88-89, 113-115, 144-146, 162-163, 178-179.
- Id.*, 'Handen en mensen', *Grensgebieden* 3(1-2, 5-6, 9-10), 1936/1937, 8-10, 24-25, 77-78, 89-90, 148-150, 165-167.
- Id.*, 'De taal van de hand', *Grensgebieden* 3(8), 1937, 130-132.
- Komesclu, Dura, 'Hände lügen nicht', (B. Scheide-Sanguessa, illustraties), *Der getreue Eckart* 9(12), 1932, 899-903.
- Krepenhagen, Ludwig, 'Bruno über Chiromantie und Chirognomie', *Sphinx* 8(46), 1889, 232-234.
- Kreusch, Max von, 'Vererben sich Handform und Handlinien?' in: *Ebertin-Kalender: Regulus-Kalender, astrologischer Ratgeber für Stadt und Land für das Jahr 1936*, Görlitz: Regulus-Verlag, 1935, 125-128.
- Kühnel, Gottfried, 'Die Konstitutionsform der Hand', *Zeitschrift für die gesamte Neurologie und Psychiatrie* 141(1), 1932, 98-131.
- Laan, Willemijn H. van der, et al., "'Reumatoïde arthritis" bij een Surinaamse man: lepra', *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* 153, 2009, URL <https://www.ntvg.nl/artikelen/'reumatoïde-arthritis'-bij-een-surinaamse-man-lepra/volledig>.
- [Landré, Willem], 'Handen van beroemde musici', *Caecilia en De Muziek* 95(10), 1938, 157.
- Langner, Fritz, 'Die Wahrheit der Chiromantie', *Zentralblatt für Okkultismus* 18(10), 1925, 478.
- Id.*, 'Die Linien der Hand', *Zentralblatt für Okkultismus* 18(12), 1925, 532-535.
- Leitão, Henrique, 'Entering dangerous ground: Jesuits teaching astrology and chiromancy in Lisbon', in: John W. O'Malley et al. (redactie), *The Jesuits II: Cultures, sciences, and the arts, 1540-1773*, Toronto / Buffalo / London: University of Toronto Press, 2006, 371-389.

- Levi, Herta R., 'Appendix 2: The hands of the mentally diseased', in: Spier, *The hands of children*, 1955, 167-183.
- Lieburg, M.J. van, 'De *Chiromantia medica* (1665) van Philip Mey: Een kennismaking', nawoord in: Mey, *Chiromantia medica*, [1-10].
- Liebstoekl, Hans, 'Das Wesen der Hand', *Die Bühne* 4(138), 1927, 22-23.
- Lightflower, Patti, *Jung's model of the psyche to the human hand*, (blog), 1 maart 2013, URL <http://www.ireadhands.com/blog/archives/129>.
- Lilian, G., 'Die sehende Hand', *Zentralblatt für Okkultismus* 16(1), 1922, 35-37.
- Löffler, Petra, 'What hands can tell us: From the "speaking" to the "expressive" hand', (Brigitte Pichon & Dorian Rudnytsky, vertaling), in: Ludwig Jäger, Erika Linz & Irmela Schneider (redactie), *Media, culture, and mediality: New insights into the current state of research*, Bielefeld: Transcript Verlag, 2010, 367-389.
- Lomer, Georg, 'Vom Wesen der Hand', in: Leo Saltator (redactie), *Prophetischer Kalender für das Jahr deutscher Notwende 1927*, Wolfenbüttel: Verlag der Freude, 1926, 87-90.
- Macias, Amanda, 'On the eve of World War II, a palm reader shared his insights into Hitler's behavior and future', *Business Insider*, 31 maart 2015, URL <http://www.businessinsider.com/hitlers-palm-reading-2015-3>.
- Madan, Nidhi, Arun Rathnam & Neeti Bajaj, 'Palmistry: A tool for dental caries prediction!', *Indian Journal of Dental Research* 22(2), 2011, 213-218.
- Magg, Manfred, *Handlesen Geschichte*, URL <http://www.handreading.eu/index.php/de/handlesen>.
- Mamlok, Margaret, 'Van – Hands down', *Photoplay* 29(4), 1946, 44-45, 105-108.
- Id.*, 'The inner power', *Photoplay* 30(1), 1946, 56-57, 114-116.
- Id.*, 'Sunshine in her hands', *Photoplay* 30(4), 1947, 43-44, 111-112.
- Marcus, Kate, zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Mär-Galittu, 'Das Schaltsystem der menschlichen Hand und seine Phänomenalität', *Zentralblatt für Okkultismus* 18(5), 1924, 225-230.
- McCann, Timothy J., 'Edward Heron-Allen and Constance Wilde: A horoscope and two palm-readings', *The Wildean* 47, 2015, 56-64.
- Mees, R.A., 'De nagelband bij Polyneuritis arsenicosa', *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* 80, 1936, 312-314.
- Meier, C.A., zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Menser, Margaret A., & S.G. Purvis-Smith, 'Dermatoglyphic defects in children with leukæmia', *The Lancet* 293(7605), 1969, 1076-1078.
- Mensvoort, Martijn van, et al., 'IV The hand of Hitler', *Modern hand reading forum*, 24 augustus 2010, URL <http://www.modernhandreadingforum.com/t123-iv-the-hand-of-hitler>.
- Id.*, '15 jaar hand research projecten', *Hand research*, de <http://www.handresearch.nl/handlezen-onderzoek.htm>.
- Meunier, Raymond, 'N. Vaschide: Essai sur la psychologie de la main', *Revue Philosophique de la France et de l'Étranger* 69, 1910, 88-94.
- Mommsen, Annamari, zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Nagel, Alexandra, zie Ongepubliceerde en Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Id.*, 'Vechtstraat 158, Amsterdam', in: Frits Rijksbaron, Esther Shaya & Gert Jan de Vries (redactie), *Joodse Huizen 2: Verhalen over vooroorlogse bewoners*, Amsterdam: Gibbon, 2016, 177-184.
- Naval, Margret, 'Hand und Charakter', *Uhu* 1(1), 1924, 85-87, 126-130.
- Id.*, 'Die Hand spricht!', *Die Bühne* 2(27), 1925, 32-33.

- Navarre, Joan, 'Oscar Wilde, Edward Heron-Allen, and the palmistry craze of the 1880s', *English Literature in Transition 1880-1920* 54(2), 2011, 174-184.
- Oller, Ada, 'Zeige mir deine Hand... Gespräch mit der Chirosofin Frau Anny v. Rogalla', *Wiener Bilder* 38(16), 1933, 25.
- Id.*, 'Linien des Lebens', *Wiener Magazin* 8(1), 1934, 50-53.
- Onion, Rebecca, 'Handprints of Hitler, Mussolini, and FDR, analyzed by a palm reader in 1938', *The Vault*, 30 maart 2015, URL http://www.slate.com/blogs/the_vault/2015/03/30/history_of_palm_reading_josef_ranald_s_analysis_of_fdr_hitler_and_mussolini.html.
- Ottinger, Ulrich, 'Originalsystem der Handlesekunst', *Zentralblatt für Okkultismus* 5(1-8), 1911-1912, 44-48, 111-116, 166-172, 239-243, 303-308, 362-367, 422-426, 486-491.
- Özener, Baris, Peter L. Hurd & Izzet Duyar, 'Inbreeding is associated with lower 2D: 4D digit ratio', *American Journal of Human Biology* 26(2), 2014, 183-188.
- Pack, Roger A., 'Aristotle's chiromantic principle and its influence', *Transactions of the American Philological Association* 108, 1978, 121-130.
- Id.*, 'On the Greek chiromantic fragment', *Transactions and Proceedings of the American Philological Association* 103, 1972, 367-380.
- Peel, William Sydney, 'Chiromantie', *Sphinx* 7(37-39, 42), 1889, 33-35, 96-101, 179-183, 368-372.
- Id.*, 'Chiromantische Praxis: Ein Beispiel', *Sphinx* 8(43), 1889, 16-23.
- Penrose, L.S., 'Fingerprints and palmistry', *The Lancet* 301(7814), 1973, 1239-1242.
- Peter, Josef, 'Handlesekunst und Wissenschaft', *Psychische Studien* 48(6), 1921, 318-320.
- Peters, M., et al., 'Sex-specific finger-length patterns linked to behavioral variables: Consistency across various human populations', *Perceptual and Motor Skills* 94(1), 2002, 171-181.
- Pickford, B.W., zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Pinkus, 'Buchbesprechungen: Julius Heller, *Die Krankheiten der Nägel*', *Dermatologische Zeitschrift* 52(2), 1928, 151-152.
- Pöch, Hella, 'Über Handlinien', *Mitteilungen Anthropologischen Gesellschaft [Vienna]* 55, 1925, 133-159.
- P.R. [Peter Ringger], 'Die mediale Begabung im Furchenbild der Hand', *Neue Wissenschaft* 3(13), 1953, 409-410.
- Raalte, Frits van, zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Rapisarda, Stefano, 'Ring on the little finger: Andreas Capellanus and medieval chiromancy', *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 69, 2006, 175-191.
- Raschig, Marianne, 'Nun wissen Sie es ganz genau...', *Uhu* 7(3), 1930, 86-89, 104, 106.
- Regensburger, Reinhold, 'Gypsy fortune-tellers: As a subject of the Italian baroque painters', *Journal of the Gypsy Lore Society* 45(1-2), 1966, 1-6.
- Reuter, Hans, 'Die Psychologie der menschlichen Hand in der Photographie', *Agfa-Photoblätter* 5(7), 1929, 261-268.
- Rittmeister, John F., 'Über die Affenfurche (Vierfingerfurche) mit besonderer Berücksichtigung der Mikrodegeneration und des Problems des Mongolismus', *Zeitschrift für Anatomie und Entwicklungsgeschichte* 106(2), 1936, 276-314.
- R.J.G. [R.J. Goddard], '"Cheiro" over zelfmoord', *Grensgebieden* 3(8), 1937, 134-135.
- R.W. [Richard Wefers], 'Antworten auf die Fragen', *Zum Licht* 21(122), 1913, 94-95.
- Saintgeorge, Wilhelm von, 'Darwinismus und Chiromantie', *Sphinx* 13(79), 1892, 222-224.
- Sav Nemo, 'Okkulte Reisebriefe I: Magische Praktiken, die ich am Wege fand', *Zentralblatt für Okkultismus* 21(11), 1928, 499-501.

- Scholem, Gershom, 'Ein Fragment zur Physiognomik und Chiromantik aus der Tradition der spätantiken jüdischen Esoterik', in: *Lieber Amicorum: Studies in honour of professor dr. C.J. Bleeker* (Studies in the History of Religions 17), Leiden: E.J. Brill, 1969, 175-193.
- Id.*, 'Chiromancy (Palmistry)', in: Fred Skolnik & Michael Berenbaum (redactie), *Encyclopedia Judaica* (deel 4), Farmington Hills, MI / Detroit: Thomson Gale / Macmillan Reference, 2007, 652-654.
- Schwarz, Georg, zie Gepubliceerde bronnen over JS, niet gerelateerd aan EH.
- Schwarz, M., & P. Haußmann, 'Handfurchen und Anatomie: Der Handabdruck von 166 Patienten mit operiertem Karpaltunnelsyndrom', *Anthropologischer Anzeiger* 45(4), 1987, 377-384.
- S., Dr. [Victor Schweizer], 'Nachwort der Schriftleitung', in: Von Schrenck-Notzing, *Handlesekunst und Wissenschaft*, 1931, 33-36.
- Shamir, Eyal Zvi, et al., 'Do biometric parameters of the hand differentiate schizophrenia from other psychiatric disorders? A comparative evaluation using three mental health modules', *Psychiatry Research* 210(3), 2013, 716-720.
- Sherman, Claire Richtman, 'An alphabet of the natural gestures of the hand', in: Sherman, *Writing on hands*, 191-193.
- Sidon, Hans, 'Von der Chiromantie zur Chirologie', in: Wilhelm Alt (redactie), *Mächte des Schicksals: Enzyklopädie anthropologischer Wissenschaften, okkultes Lehren und magischer Künste*, [Wien]: Förlinger, [1953], 481-520.
- Skeptiker, 'Cheirosophie', (Von Hübbe-Schleider, vertaling), *Sphinx* 10(59), 1890, 314-315.
- Spreti, Adolf von, 'Chiromantie', *Sphinx* 6(34), 1888, 209-216.
- Stahr de Redka, M., 'Mord-, Irrsinn-, Selbstmordzeichen in der Hand', in: Hoffmann, *Weltrhythmus-Kalender für das Jahr 1931*, 103-106.
- Steindamm, Hugo, & Elsbeth Ackermann, 'Das Herz in der Hand', in: *Ebertin-Kalender 1939: Regulus-Kalender, kosmobiologischer Ratgeber für Stadt und Land*, Görlitz: Regulus Verlag, 1938, 71-75.
- Steintel, Reinhard, 'Vergleichende Diagnostik', *Die Chiromantie* 6(4), 1929, 43-46.
- Stevens, Cathy A., et al., 'Development of human palmar and digital flexion creases', *The Journal of Pediatrics* 113(1), 1988, 128-132.
- Tartaruga, Ubald, 'Handdiagnostiek', *Zentralblatt für Okkultismus* 21(5), 1927, 222-225.
- Tenhaeff, W.H.C., 'Chiromantie: Kanttekeningen naar aanleiding van een ontmoeting', *Tijdschrift voor Parapsychologie* 41(5-6), 1973, 116-127.
- Thoma, Dr. [Leopold], 'Lässt sich Hellsehen lernen? Experimenten mit Erik Jan Hanussen', *Scherl's Magazin* 6(8), 1930, 792-795.
- Thorndike, Lynn, 'Chiromancy in mediaeval Latin manuscripts', *Speculum* 40(4), 1965, 674-706.
- Valentyn, Mees, 'Handen', *Van Houten's Eigen Tijdschrift* 13(9), 1935, 8-9.
- Verbov, J., 'I don't fancy cheiromancy', *Journal of the Royal Society of Medicine* (84), 1991, 60.
- Viola, 'Astrologie en handleeskunde', *Nederlandsch Tijdschrift voor Moderne Astrologie* 1(1-2), 1906-1907, 26-28, 62-63.
- Id.*, 'Astrologie en handleeskunde', *Urania* 1(2), 1907, 62-64.
- Id.*, 'Astrologie en handleeskunde', *Urania* 2(2), 1908, 58-64.
- Vonk Noordegraaf, A., et al., "'Handlezen" als diagnosticum', *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* 148(2), 2004, 53-56.
- Wakely, Helen, *Our identity at our fingertips?*, (blog), 26 november 2009, URL <http://blog.wellcome-library.org/2009/11/our-identity-at-our-fingertips/>.

- Warlick, M.E., 'Palmistry as portraiture: Dr. Charlotte Wolff and the surrealists', in: Tessel M. Bauduin, Victoria Ferentinou & Daniel Zamani (redactie), *Surrealism, occultism and politics: In search of the marvellous*, New York: Routledge, 2018, 57-72.
- W.D. [Wilhelm Daniel], 'Cheirosophie', *Sphinx* 5(27), 1888, 207-209.
- Wimmers, Reinhold, 'Musikerhände', *Zeitschrift für Musik* 105(11), 1938, 1223-1225.
- Wolff, Charlotte, 'The form and dermatoglyphs of the hands and feet of certain anthropoid apes', *Proceedings of the Zoological Society of London* 107 (series A), 1937, 347-350.
- Id.*, 'Les principes de la chiromagie', in: *L'encyclopédie Française* (8: la Vie Mentale), Paris: Société De Gestion, 1938, 8'585-8'588.
- Id.*, 'A comparative study of the form and dermatoglyphs of the extremities of primates', *Proceedings of the Zoological Society of London* 108 (series A), 1938, 143-161.
- Id.*, 'Character and mentality as related to hand markings', *The British Journal of Medical Psychology* 18, 1941, 364-382.
- Id.*, 'The hand of the mental defective', *British Journal of Medical Psychology* 20, 1944, 147-160.
- Id.*, 'The form and dermatoglyphics of the hands of 115 difficult and high grade boys', *British Journal of Medical Psychology* 21(1), 1947, 38-49.
- Id.*, 'La main et les tendances psycho-biologiques chez l'enfant', *Enfance* 1(5), 1948, 412-417.
- Id.*, 'La main et les facteurs constitutionnelles de la déficience mentale et morale', *Enfance* 2(3), 1949, 189-201.
- Id.*, 'Dermatoglyphics in congenital rubella', *The Lancet* 292(7562), 1968, 282.
- Wolff, Charlotte, & Henry R. Rollin, 'The hands of Mongolian imbeciles in relation to their three personality groups', *Journal of Mental Science* 88, 1942, 415-418.
- Wolff, Lotte, 'Le révélations psychiques de la main', *Minotaure* 6, 1935, 38-44.
- Wulff, Wilhelm Th., 'Horoskop und Handlesekunst', in: Hoffmann & Ebertin, *Weltrhythmus-Kalender für das Jahr 1927*, 76-84.
- Id.*, 'Die Symbolik der Hand', in: Hoffmann, *Weltrhythmus-Kalender für das Jahr 1931*, 83-92.
- Würth, Adolf Ludwig, 'Die Entstehung der Beugefurchen der menschlichen Hohlhand', *Zeitschrift für Morphologie und Anthropologie* 36(2), 1937, 187-214.
- Zielesch, Fritz, 'Sagen Ihre Handlinien die Wahrheit?', *Scherl's Magazin* 7(11), 1931, 1004-1009.
- Id.*, 'Sind Sie so, wie Ihre Hand behauptet?', *Scherl's Magazin* 8(2), 1932, 133-138.
- Zielesch, Fritz, & Elisabeth M. Zielesch-Gebhard, 'Herr und Frau Zielesch heiraten! Eine Verlobungsreise durch die Beratungsstellen der Chiromantie, Graphologie, Phrenologie und Astrologie zur Feststellung gegenseitiger Ehe-Eignung für den "Uhu" veranstaltet', *Uhu* 3(12), 1927, 64-71.

OVERIG

Boeken

- Aberbach, David, *Charisma in politics, religion and the media: Private trauma, public ideals*, Houndsmill / London: MacMillan, 1996.
- Aikema, Bernard, *Pietro della Vecchia and the heritage of the renaissance in Venice*, Firenze: Istituto Universitario Olandese die Storia dell'Arte, 1990.
- Andreae-Rathenau, Edith, *Selbstverwirklichung: Der Pfad der Furcht-Befreiung* (Neugeist-Bücher 44), (G. von Schulze-Gaevernitz, voorwoord), Pfullingen in Württemberg: Johannes Baum, 1931.

- Anoniem, *Constitutio S.D.N.D. Sixti papæ V. contra exercentes astrologiæ iudiciariæ artem: Et alia quæcunque diuinationum genera, librosque de eis legentes, ac tenentes*, Romæ: Antonij Bladij, 1586.
- Arundale, G.S., *Kundalini: Een occulte ervaring*, (M.J. de Bosch Kemper, vertaling), Amsterdam: Theosophische Uitgeversmaatschappij, 1938.
- Avalos, Ana, *As above, so below: Astrology and the inquisition in seventeenth-century New Spain*, (dissertatie), Florence: European University Institute Department of History and Civilisation, 2007.
- Baselmans, Jan H.C., *Lyndensteyn*, Beetsterzwaag: Cornelia-Stichting, 1986.
- Barušs, Imants, & Julia Mossbridge, *Transcendent mind: Rethinking the science of consciousness*, Washington: American Psychological Association, 2017.
- Beck-Rzikowsky, Bianca, *Okkulte Erlebnisse* (Tagblatt-Bibliothek Nr. 518/519), Wien: Steyrermühl-Verlag, [1927].
- Belinfante, Emmy, *Tine Durieu*, (W. Heskes, illustraties), Amsterdam: Jacob van Camen, [1922].
- Berk, Tjeu van den, *In de ban van Jung: Nederlanders ontdekken de analytische psychologie*, Zoetermeer: Meinema, 2014.
- Blécourt, Willem de, *Het amazonenleger: Irreguliere genezeressen in Nederland 1850-1930*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 1999.
- Böhm, Joseph, *Das scheinbare Geheimnis geistiger und seelischer Fernwirkung im Leben und nach dem Tode: Im Lichte neuer Forschungen besprochen*, Leipzig: Oswald Mutze, 1918.
- Bonin, Werner F., *Lexikon der Parapsychologie: Das gesamte Wissen der Parapsychologie und ihrer Grenzgebiete*, Herrsching: Manfred Pawlak Verlagsgesellschaft, 1984.
- Bott, Marie-Luise, Volker Bauermeister & Helmut Bischoff (redactie), *Hanni Rocco Schaukästen und Bilder: Katalogbuch zur Gedenkausstellung städtische Galerie Freiburg*, Freiburg: Städtische Galerie, 1992.
- Braak, André van der, *Goeroes en charisma: Het riskante pad van leraar en leerling*, Haarlem: Altamira-Becht, 2006.
- Brautigam, Gerda, & Jan Liber, *Het kwaad der waarzeggerij: Reportage aan de zelfkant der samenleving*, (L. Einthoven, voorwoord), Rotterdam: Dagblad Voorwaarts, 1939.
- Brosseder, Claudia, *Im Bann der Sterne: Caspar Peucer, Philipp Melanchton und andere Wittenberger Astrologen*, Berlin: Akademie Verlag, 2004.
- Buckland, Raymond, *The fortune-telling book: The encyclopedia of divination and soothsaying*, Detroit: Invisible Ink, 2004.
- Camerarius sr., Joachim, *Commentarius de generibus divinationum, ac graecis latinisque earum vocabulis*, Leipzig: Johann Steinman, 1576.
- Cardeña, Etzel, John Palmer & David Marcusson-Clavertz, *Parapsychology: A handbook for the 21st century*, Jefferson, NC: McFarland & Company, 2015.
- Carpenter, James C., *First sight: ESP and parapsychology in everyday life*, Lanham, MD / Boulder / New York / Toronto / Plymouth, UK: Rowman & Littlefield, 2012.
- Cats, Jacob, *Het Spaens heydinnetje*, (H.J. Vieu-Kuik, inleiding en aantekeningen), Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink, 1963.
- Cavendish, Richard, (redactie), *Encyclopedia of the unexplained: Magic, occultism and parapsychology*, (J.B. Rhine, consultant voor de parapsychologie), London: Routledge & Kegan Paul, 1974.
- Chacornac, Paul, *Éliphas Lévi, rénovateur de l'occultisme en France*, Paris: Chacornac Frères, 1926.
- Copenhagen, J.H., *Anafiem gedoe'iem: Overleden joodse artsen uit Nederland 1940-1945*, (M.J. van Lieburg, redactie, inleiding), Rotterdam: Erasmus Publishing, 2000.

- Davies, Owen, *A supernatural war: Magic, divination, and faith during the First World War*, Oxford: Oxford University Press, 2018.
- Dawson, Lorne L., *Comprehending cults: The sociology of new religious movements*, Oxford / New York: Oxford University Press, 2006.
- Decker, Ronald, Thierry Depaulis & Michael Dummet, *A wicked pack of cards: The origins of the occult tarot*, London: Duckworth, 1996.
- DePaul, Michael, & William Ramsey (redactie), *Rethinking intuition: The psychology of intuition and its role in philosophical inquiry*, Lanham / Boulder / New York / Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, 1998.
- Eamon, William, *Science and the secrets of nature: Books of secrets in medieval and early modern culture*, Princeton: Princeton University Press, 1994.
- Eiland, Howard, & Michael W. Jennings, *Walter Benjamin: A critical life*, Cambridge: The Belknap Press, 2014.
- Ehrenwald, Jan, *New dimensions of deep analysis*, New York: Arno Press, 1975.
- Id.*, *The ESP experience: A psychiatric validation*, New York: Basic Books, 1978.
- Ellenberger, Henri F., *The discovery of the unconscious*, New York: Basic Books, 1970.
- Ferrand, Jacques, *De la maladie d'amour, ou melancholie erotique: Discours curieux qui enseigne à cognoistre l'essence, les causes, les signes, & les remedes de ce mal fantastique*, Paris: Denis Moreau, 1623.
- Fuchs, Brigitte, *Frauen und 'Rassenkunde': Ein Beitrag zur Geschichte der anthropologischen Disziplinen an der Universität Wien (1870-1945)*, (ongepubliceerd manuscript), Wien: Universität Wien, Geisteswissenschaftlichen Fakultät, 1996.
- Id.*, *'Rasse', 'Volk', Geschlecht: Anthropologische Diskurse in Österreich, 1850-1960*, Frankfurt am Main / New York: Campus Verlag, 2003.
- Gaarlandt, Jan Geurt (redactie), *'Men zou een pleister op vele wonden willen zijn': Reacties op de dagboeken en brieven van Etty Hillesum*, Amsterdam: Balans, 1989.
- Ganz, Mario, *Ernst Bernhard (1896-1965): Un 'maestro scomodo' della psicologia del profondo*, (MA-thesis), Padova: Università di Padova, Facoltà di Psicologia, 2003-2004.
- Garrington, Abbie, *Haptic modernism: Touch and the tactile in modernist writing*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013.
- Goncourt, Edmond, *Journal des Goncourt: Mémoires de la vie littéraire* (deel 2), Paris: G. Chaprentier, 1887.
- Goodrick-Clarke, Nicholas, *The occult roots of Nazism: The ariosophists of Austria and Germany 1890-1935*, Wellingborough: The Aquarian Press, 1985.
- Gordon, Mel, *Erik Jan Hanussen: Hitler's Jewish clairvoyant*, Los Angeles: Feral House, 2001.
- Grässe, Johann Georg Theodor, *Sagenbuch des Preußischen Staats* (deel 1), Berlin: Karl-Maria Guth, 2014.
- Greenwell, Bonnie, *Koendalini en transformatie*, (Rudi Jansma, vertaling), Deventer: Ankh-Hermes, 1993.
- Hakl, Hans Thomas, *Unknown sources: National socialism and the occult*, (Nicholas Goodrick-Clark, vertaling), Edmonds, WA: Holmes Publishing Group, 2000.
- Id.*, *Eranos: An alternative intellectual history of the twentieth century*, (Christopher McIntosh, vertaling), Montreal / Kingston: McGill-Queen's University Press, 2012.
- Hanegraaff, Wouter J., *New Age religion and western culture: Esotericism in the mirror of secular thought*, New York: State University Press of New York Press, 1998.

- Id.* (redactie), *Dictionary of gnosis & western esotericism*, Leiden / Boston: Brill, 2005.
- Hanussen, Erik Jan, *Mein Lebenslinie*, Berlin: Universitas, 1930.
- Holland, Merlin, *The Wilde album*, London: Fourth Estate, 1997.
- Hübbe-Schleiden, Wilhelm von, *Indisches Tagebuch 1894/1896*, (Norbert Klatt, redactie), Göttingen: Norbert Klatt Verlag, 2009.
- Hulspas, Marcel, & Jan Willem Nienhuys, *Tussen waarheid & waanzin: Een encyclopedie der pseudo-wetenschappen*, Breda: De Geus, 2002.
- Inglis, Brian, *The paranormal: An encyclopedia of psychic phenomena*, London: Granada, 1985.
- Issberger-Haldane, Ernst, *Der Chiromant: Werdegang Erinnerungen von Reisen und aus der Praxis eines Chirosofen, mit Vortragen und Betrachtungen für eine höhere Weltanschauung*, Bad Oldesloe: Uranus Verlag, 1925.
- Id.*, *Arisches Weistum: Aufklärende Abhandlungen über die einzelnen Gebiete der Geisteswissenschaften auf Grund eigener Erfahrungen und Erlebnisse*, Zeulenroda in Thüringen: Bernhard Sporn, 1935.
- Jaffé, Aniela, (redactie), *C.G. Jung Bild und Wort*, Olten & Freiburg im Breisgau: Walter-Verlag, 1977.
- Jespersen, Alexandra Wild, *'The seventies meet the twenties': Charlotte Wolff as writer public figure and 'period piece'*, (dissertatie), Auckland: Department of German and Slavonic Studies, School of European Languages and Literatures, University of Auckland, 2013.
- Jironet, Karin, *Sufi mysticism into the West: Life and leadership of Hazrat Inayat Khan's brothers 1927-1967*, Leuven: Peeters, 2009.
- Jung, Carl Gustav, *The practice of psychotherapy* (Collected Works 16), (Herbert Read, Michael Fordham & Gerhard Adler, redactie; R.F.C. Hull, vertaling), London / New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 1966.
- Id.*, *The collected works of C.G. Jung: Psychiatric studies* (deel 1; Bollingen Series XX), (Gerhard Adler, redactie; R.F. C. Hull, vertaling), Princeton: Princeton University Press, 1975.
- Id.*, *The psychology of kundalini yoga: Notes of the seminar given in 1932 by C.G. Jung*, (Sonu Shamdasani, redactie, voorwoord), Princeton: Princeton University Press, 1996.
- Jütte, Daniel, *The age of secrecy: Jews, Christians, and the economy of secrets, 1400-1800*, (Jeremiah Riemer, vertaling), New Haven / London: Yale University Press, 2015.
- Kampschuur, Peter, & Ad van Beckhoven, *Spiritualiteit en energie: De kundalini-kwestie*, Rotterdam: Synthese, 2009.
- Karels, René B., *Mijn aardse leven vol moeite en strijd: Raden Mas Noto Soeroto, Javaan, dichter, politicus, 1888-1951*, Leiden: KITLV Uitgeverij, 2010.
- Kelly, Penny L., *The evolving human: A true story of awakened kundalini*, San Jose / New York: Authors Choice Press, 2001.
- Kezich, Tullio, *Federico Fellini: His life and work*, London: I.B. Tauris, 2007.
- Kirsch, Thomas B., *The Jungians: A comparative and historical perspective*, London: Routledge, 2000.
- Id.*, *A Jungian life: A memoir*, Cheyenne, WY: Fisher King Press, 2014.
- Kloosterman, Ingrid, *Wetenschap van gene zijde: Geschiedenis van de Nederlandse parapsychologie*, Amsterdam: Boom, 2017.
- Kretschmer, Ernst, *Körperbau und Charakter: Untersuchungen zum Konstitutionsproblem und zur Lehre von den Temperamenten*, Berlin: Julius Springer, 1921.
- Id.*, *Körperbau und Charakter*, (Wolfgang Kretschmer, bewerking), Berlin / Heidelberg / New York: Springer-Verlag, 1977.
- Kroon, Andrea A., & Audrey Wagtberg Hansen, *Geheim Den Haag: Vrijmetselaarstempels en andere esoterische gebouwen in Den Haag rond 1900*, Den Haag: Uitgeverij De Nieuwe Haagsche, 2011.

- Kugel, Wilfried, *Hanussen: Die wahre Geschichte des Hermann Steinschneider*, Düsseldorf: Grupello Verlag, 1998.
- Kurlander, Eric, *Hitler's monsters: A supernatural history of the Third Reich*, New Haven / London: Yale University Press, 2017.
- La Barre, Weston, *Culture in context*, Durham, N.C.: Duke University Press, 1980.
- Lans, Jan van der, *Volgelingen van een goeroe: Hedendaagse religieuze bewegingen in Nederland*, Baarn: Ambo, 1981.
- Lauryssens, Stan, *Mijn heerlijke nieuwe wereld: Leven en liefdes van Maria Nys Huxley*, Leuven: Van Halewyck, 2001.
- Lavater, Johann Caspar, *Physiognomische Fragmente zur Beförderung der Menschenkenntniss und Menschenliebe* (deel III), Leipzig / Winterthur, 1777.
- Lévi, Éliphas, *Dogme et rituel de la haute magie* (deel 2), Paris: Germer Baillière, 1861.
- Lewy, Guenter, *The Nazi persecution of the Gypsies*, New York: Oxford University Press, 2000.
- Leydesdorff, Selma, *De mensen en de woorden: Geschiedenis op basis van verhalen*, Amsterdam: J.M. Meulenhoff, 2004.
- Lipschitz, Isaac, *Onbestelbaar: Herinneringen in briefvorm aan de Jodenvervolging in Rotterdam*, Laren: Uitgeverij Verbum, 2008.
- Lockot, Regine, *Erinnern und durcharbeiten: Zur Geschichte der Psychoanalyse und Psychotherapie im Nationalsozialismus*, Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag, 1985.
- Magida, Arthur J., *The Nazi séance: The strange story of the Jewish psychic in Hitler's circle*, New York: Palgrave Macmillan, 2011.
- Main, Roderick, *Encountering Jung: Jung on synchronicity and the paranormal*, Princeton: Princeton University Press, 1997.
- Marxveldt, Cissy van, & Emmy Belinfante-Belinfante, *Confetti!*, (Hans Borrebach, tekeningen), Amersfoort: Valkhoff, 1930.
- Mathijssen, Marita, *Naar de letter: Handboek editiewetenschap*, Assen: Van Gorcum, 1997.
- McKenna, Neil, *The secret life of Oscar Wilde*, London: Century, 2003.
- Micheels, Pauline, *De waarheidszoekster Henriette Boas: Een leven voor de Joodse zaak*, Meppel: Boom, 2016.
- Mohr, Albert Richard, *Musikleben in Frankfurt am Main: Ein Beitrag zur Musikgeschichte vom 11. bis zum 20. Jahrhundert*, Frankfurt am Main: Waldemar Kramer, 1976.
- Mund, Rudolf J., Jörg Lanz v. Liebenfels und der neue Templer Orden: *Die Esoterik des Christentums*, Stuttgart: Spieth, 1976.
- Mundy, Jennifer, *Surrealism: Desire unbound*, London: Tate Publishing, 2001.
- Oakes, Len, *Prophetic charisma: Psychology of revolutionary religious personalities*, (Sara Hamilton-Byrne, voorwoord), New York: Syracuse University Press, 1997.
- Osbeck, Lisa M., & Barbara S. Held (redactie), *Rational intuition: Philosophical roots, scientific investigation*, New York: Cambridge University Press, 2014.
- Partridge, Christopher, (redactie), *The occult world*, London / New York: Routledge, 2015.
- Pollack, Howard, *The ballad of John Latouche: An American lyricist's life and work*, Oxford: Oxford University Press, 2017.
- Rosenthal, Ludwig, *Der Hanauer Rabbiner Mosche Tobias ('Raw Mosche Tuvje') Sondheim (1755-1830) und seine Nachfahren in der ehemaligen Frankfurter Metallfirma von Weltruf Beer, Sondheim & Co*, Hanau: J.G. Kittsteiner, 1975.

- Salis, Jean Rudolph de, *Rainer Maria Rilkes Schweizer Jahre: Ein Beitrag zur Biographie von Rilkes Spätzeit*, Frauenfeld: Verlag Huber & Co, 1952.
- Sannella, Lee, *The kundalini experience: Psychosis or transcendence?*, Lower Lake, CA: Integral Publishing, 1992.
- Scheffer, Paul, *Alles doet mee aan de werkelijkheid*, Amsterdam: De Bezige Bij, 2013.
- Schenkar, Joan, *Truly Wilde: Unsettling story of Dolly Wilde, Oscar's unusual niece*, London: Virago Press, 2000.
- Schermann, Rafael, *Die Schrift lügt nicht! Erlebnisse*, Berlin: Brücken-Verlag, 1929.
- Schilder, Aleid, *Spiritueel misbruik: De gevaren van goeroes, paragnosten en sekten*, Baarn: Ten Have, 2009.
- Schwarz, Berthold E., *Parent-child telepathy: Five hundred and five possible episodes in a family*, New York: Garrett Publications, 1971.
- Id.*, *Psychic-nexus: Psychic phenomena in psychiatry and everyday life*, New York: Van Nostrand Reinhold, 1980.
- Sherry, Jay, *Carl Gustav Jung: Avant-garde conservative*, (dissertatie), Berlin: Department of Educational Science and Psychology at the Freie Universität Berlin, 2008.
- Smelik, Klaas A.D., Ria van den Brandt & Meins G.S. Koetsier (redactie), *Etty Hillesum in perspectief* (Etty Hillesum Studies 4), Gent: Academia Press, 2012.
- Smelik, Klaas A.D., et al. (redactie), *Etty Hillesum in relatie* (Etty Hillesum Studies 5), Gent: Academia Press, 2013.
- Id.*, *Etty Hillesum 1914-2014* (Etty Hillesum Studies 6), Antwerpen / Apeldoorn: Garant, 2014.
- Id.*, *Etty Hillesum weer thuis in Middelburg* (Etty Hillesum Studies 7), Antwerpen / Apeldoorn: Garant, 2015.
- Id.*, *Etty Hillesum en de contouren van haar tijd* (Etty Hillesum Studies 10), Oud-Turnhout / 's-Hertogenbosch: Gompel & Vsacina, 2018.
- Spence, Lewis, *An encyclopaedia of occultism: A compendium of information on the occult sciences, occult personalities, psychic science, magic, demonology, spiritism, mysticism and metaphysics*, New York: University Books, 1960.
- Staudenmaier, Peter, *Between occultism and Nazism: Anthroposophy and the politics of race in the Fascist Era*, Leiden / Boston: Brill, 2014.
- Steinhardt, Lenore F., *On becoming a Jungian sandplay therapist: The healing spirit of sandplay in nature and in therapy*, London: Jessica Kingsley Publishers, 2013.
- Storr, Anthony, *Feet of clay: Saints, sinners, and madmen*, New York: Simon & Schuster, 1997.
- Stuckrad, Kocku von, *Geschichte der Astrologie: Von den Anfängen bis zur Gegenwart*, München: C.H. Beck, 2007.
- Svanberg, Johannes, *Sceniska konstnärer 1866-1888*, Stockholm: Nordisk Familjebok, 1918.
- Tenhaeff, W.H.C., *Oorlogsvoorspellingen: Een onderzoek met betrekking tot proscopie in verband met het wereldgebeuren*, Den Haag: H.P. Leopolds Uitgeversmaatschappij, 1948.
- Tietke, Mathias, *Yoga im Nationalsozialismus: Konzepte, Kontraste, Konsequenzen*, Kiel: Ludwig, 2011.
- Treitel, Corinna, *A science for the soul: Occultism and the genesis of the German modern*, Baltimore / London: The Johns Hopkins University Press, 2004.
- Tschiedel, Joachim, *Bernhard Sekles, 1872-1934: Leben und Werk des Frankfurter Komponisten und Pädagogen*, Schneverdingen: Karl Dieter Wagner, 2005.
- Tussenbroek, Otto van, *Gebruiks- en siervoorwerpen in het binnenhuis*, Amsterdam: NV Uitgevers-Maatschappij Kosmos, 1933.

- Vijselaar, Joost, *De magnetische geest: Het dierlijk magnetisme 1770-1830*, Amsterdam: SUN, 2001.
- Vloten, Francisca van, & Joost Bakker (redactie), *Een tere stilte en een sterk geluid: Domburgse dames en Veerse joffers*, Deventer: De Factory, 2009.
- Vries, Benjamin W. de, *Of mettle and metal: From court Jews to worldwide industrialists*, Amsterdam: NEHA, 2000.
- Warlick, M.E., *Max Ernst and alchemy: A magician in search of myth*, Austin: University of Texas Press, 2001.
- Wegener, Franz, *Neu-Vineta: Die Rassesiedlungspläne der Ariosophen für die Halbinseln Darß und Zingst*, Gladbeck: KFVR, 2010.
- White, John, (redactie), *Kundalini, evolution and enlightenment*, St. Paul, MN: Paragon House, 1979.
- Widmann, Georg Rudolph, *Erstes Theil der Warhafftigen Historie von den grewlichen und abschewlichen Sünden und Lastern, auch von vielen wunderbarlichen und seltzamen ebentheuren: So D. Johannes Faustus, ein weitberuffener Schwartzkünstler und Ertzzäuberer durch seine Schwartzkunst biss an seinen erschrecklichen End hat getrieben*, Hamburg: Hermannie Moller, 1599.
- Wilhelmy, Petra, *Der Berliner Salon im 19. Jahrhundert (1780-1914)*, Berlin: Walter de Gruyter, 1989.
- Wolffram, Heather, *The stepchildren of science: Psychical research and parapsychology in Germany, c. 1870-1939*, Amsterdam / New York: Rodopi, 2009.
- Zander, Helmut, *Anthroposophie in Deutschland: Theosophische Weltanschauung und gesellschaftliche Praxis, 1884-1945*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007.
- Zimmermann, Elisabeth, *Heinrich Meng (1887-1972): Psychohygiene und Pädagogik*, (dissertatie), Zürich: Zentralstelle der Studentenschaft, 1994.

Artikelen

- Adorno, Theodor W., 'Maria Proelss', in: Bott, Bauermeister & Bischoff, *Hanni Rocco Schaukästen und Bilder*, 1992, 56-57.
- Annis, Amar, 'Divination', in: Robert A. Seal & Kocku von Stuckrad (redactie), *Vocabulary for the study of religion* (deel 1), Leiden / Boston: Brill, 2015, 445-450.
- Anoniem, 'De schatgraverij te Zaandam: Madame Sylvia, door "Het Leven" geïnterviewd', *Het Leven* 25(20), 1930, 646-647.
- Anoniem, 'Ein astrologisches Gesellschaftsspiel', *Zentralblatt für Okkultismus* 5(6), 1911, 380-381.
- Anoniem, 'Internationale wissenschaftliche Ausstellung zur Erforschung des Übersinnlichen', *Zentralblatt für Okkultismus* 7(4), 1913, 214.
- Anoniem, 'Mittwoch, 8 Juni', *Aufbau* 4(7), 1938, 3.
- Anoniem, 'Note de 3e millénaire', 21 april 2010, URL <http://www.revue3emillenaire.com/blog/la-chiologie-dapres-julius-spier-par-madame-freudenberg/>.
- Anoniem, 'Onzichtbare machten', *De Hollandsche Revue* 36, 1931, 832-833.
- Anoniem, 'Op zoek naar het goud in den bodem', *Het Leven* 27(25), 1932, 790.
- Anoniem, 'Rudolf Grossmann', *Der Querschnitt* 2(2), 1922, 141.
- Anoniem, 'Says behavior analyst Maxine Lucille Fiel', *Spin*, juni 2006, 28.
- Anoniem, 'Toekomstgeheimen ontsluit...: Wat een Amsterdamsche somnambule voor 1925 voorspelt', *Het Leven* 18(41), 1924, 1304.
- Anoniem, 'Wat 1928 brengen zal! Voorspellingen van de wereldberoemde vrouwelijke fakir Laila Hanoum', *Het Leven* 22(53), 1927, 1690.
- Anoniem, '10. Individual differences and personality', *International Journal of Psychology* 27(3-4), 1992, 327-369.

- Anoniem, 'Betruugsprozeß Günther-Geffers in Insterburg', *Zeitschrift für Parapsychologie* 2(6), 1927, 366-367.
- Anoniem, 'Bij de Berlijnsche profetesse! Een bezoek aan de "Pythia" van Berlijn, de helderziende schatten-ontdekster' (deel 1-4), *Het Leven* 27(17-20), 1932, 533-535, 564-565, 602-603, 634-635.
- Anoniem, 'De schatgraverij te Zaandam: Madame Sylvia, door "Het Leven" geïnterviewd', *Het Leven* 25(20), 1930, 646-647.
- Anoniem, ['Müller, K.J.'], *Neue Metaphysische Rundschau* 3(4, 5), 1900, 148, 178.
- Anoniem, 'Rudolf Grossmann', *Der Querschnitt* 2(2), 1922, 141.
- Anoniem, 'Wat 1928 brengen zal! Voorspellingen van de wereldberoemde vrouwelijke fakir Laila Hanoum', *Het Leven* 22(53), 1927, 1690.
- Anoniem, 'Welt und Stadt', *Wiener Salonblatt* 62(4), 1931, 1-6.
- Asprem, Egil, 'The Society of Psychical Research', in: Partridge, *The occult world*, 2015, 266-274.
- Auerbach, S.M., 'Jews in the German metal trade', *Leo Baeck Institute Yearbook* 10(1), 1965.
- Aviva, Lori, 'Jung at heart', *Haaretz.com*, 28 januari 2005, URL <http://www.haaretz.com/jung-at-heart-1.148506>.
- Bash, K.W., 'Adolph Friedemann 1902-1981', *Journal of Personality Assessment* 46(1), 1982, 111-112.
- Bauer, Eberhard, 'Criticism and controversy in parapsychology: An overview', *European Journal of Parapsychology* 5(2), 1984, 141-166.
- Benzenhöfer, Udo, & Urs Leo Gantenbein, 'Paracelsus', in: Hanegraaff, *Dictionary of gnosis & western esotericism*, 2005, 922-931.
- Bishop, Paul, 'On the history of analytical psychology: C.G. Jung and the Rascher Verlag', *Seminar* 34(4), 1998, 364-387.
- Blécourt, Willem de, 'Specialistes in geluk: Waarzeggsters in Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel in de 19e en het begin van de 20e eeuw', *Etnofoor* 2(2), 1989, 71-90.
- Id., *Trading in luck: Fortune tellers in the Dutch metropolises, late nineteenth to early twentieth century*, (ongepubliceerd essay), 2011, URL <http://www.historicalanthropologist.eu/publication/trading-in-luck>.
- Boeren, John, *Foster children are part of my family history*, (blog), 16 juli 2015, URL <http://theindepth-genealogist.com/foster-children-are-part-of-my-family-history/>.
- Bott, Marie-Luise, 'Nachlaßverwaltung eigener Art', in: Bott, Bauermeister & Bischoff, *Hanni Rocco Schaukästen und Bilder*, 1992, 29-34.
- Bragagnolo, Manuela, 'Divination, physiognomy and religion in late renaissance Italy: "Natural physiognomy" (Fisionomia Naturale) by Giovanni Ingegneri (†)', (paper), University of London, 26-28 juni 2014, URL https://www.academia.edu/7590243/Divination_Physiognomy_and_Religion_in_Late_Renaissance_Italy_Natural_Physiognomy_Fisionomia_Naturale_by_Giovanni_Ingegneri_1600.
- Brandt, Ria van den, 'Etty Hillesum en haar "katholieke vereerders": Een pleidooi voor een meer kritische benadering van een bijzonder document', in: Van den Brandt & Smelik, *Etty Hillesum in facetten*, 2003, 57-75.
- Brennan, Toni, & Peter Hegarty, 'Charlotte Wolff and lesbian history: Reconfiguring liminality in exile', *Journal of Lesbian Studies* 14(4), 2010, 338-358.
- Capuano, Peter J., 'Handling the perceptual politics of identity in *Great Expectations*', *Dicken's Quarterly* 27(3), 2010, 185-208.
- Cardeña, Etzel, 'The experimental evidence for parapsychological phenomena: A review', *American Psychologist* 73(5), 2018, 663-677.

- Carotenuto, Aldo, 'Fellini and Jungism (1)', (Joan Tambureno, vertaling), *European Journal of Psychoanalysis* 14, winter-voorjaar 2002, URL <http://www.psychomedia.it/jep/number14/carotenuto.htm>.
- Charmasson, Thérèse, 'Divinatory arts', in: Hanegraaff, *Dictionary of gnosis & western esotericism*, 2005, 313-319.
- Chesson, Wilfred Hugh, 'A reminiscence of 1898', in: E.H. Mikhail (redactie), *Oscar Wilde: Interviews and Recollections* (deel 2), London / Basingstoke: Macmillan Press, 1979, 374-382.
- Coops, W., 'Wondergraphologie', *Grensgebieden* 1(5), 1934, 72-74.
- Crawfurd, John, 'On the origin of the Gypsies', *Transactions of the Ethnological Society of London* 3, 1865, 25-36.
- Desai, Yogi Amrith, 'Kundalini yoga through shaktipat', in: White, *Kundalini, evolution and enlightenment*, 1979, 69-75.
- Detloff, Wayne K., 'Psychological type in relation to archetype', in: Mary Ann Mattoon (redactie), *Zurich 1995: Open questions in analytical psychology*, Einsiedeln: Daimon, 1997, 197-208.
- Dickson, D.H., & I.W. Kelly, 'The "Barnum effect", in personality assessment: A review of the literature', *Psychological Reports* 57, 1985, 367-382.
- Dietrich, F., 'Ernst Issberner-Haldane: Zur Neuausgabe seiner Werke', *Mensch und Schicksal* 5(2), 1951, 7-9.
- Djordjevic, Gordan, 'The Great Beast as a tantric hero: The role of yoga and tantra in Aleister Crowley's magick', in: Henrik Bogdan & Martin P. Starr (redactie), *Aleister Crowley and western esotericism*, Oxford: Oxford University Press, 2012, 107-140.
- Dreifuss, Gustav, 'Individuation under extreme conditions', *The San Francisco Jung Institute Library Journal* 10(4), 1992, 59-64.
- Erba-Tissot, Hélène, 'Introduzione', in: Ernst Bernhard, *Mitobiografia*, (Hélène Erba-Tissot, redactie, voorwoord; Gabriella Bemporad, vertaling), Milan: Adelphi Edizioni, 2007, xix-xliv.
- Fidora, Alexander, 'Divination and scientific prediction: The epistemology of prognostic sciences in medieval Europe', *Early Science and Medicine* 18(6), 2013, 517-535.
- Forshaw, Peter J., 'The occult Middle Ages', in: Partridge, *The occult world*, 2015, 34-48.
- Gaskell, Ivan, 'Transformations of Cervantes's "La gitanilla" in Dutch art', *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 45, 1982, 263-270.
- Glahn, A. Frank, 'Öffentliche Aufforderung an Herrn Issberner-Haldane in Berlin', *Astrale Werte* 5(3), 1929, 87.
- Id.*, 'Entgegnung auf die Erklärung von W.Th. Wulff', *Ariosophie* 4(11), 1929, 326-327.
- Grassi, Marcella, *Ernst Bernhard: Prospettive della cura*, 2010, URL http://www.laboratorio-mappe.org/documenti/biblio/GRASSI_Bernhard.pdf.
- Greasley, Pete, 'Is evaluating complementary and alternative medicine equivalent to evaluating the absurd?', *Evaluation & the Health Professions* 33(2), 2010, 127-139.
- G.W., 'Julius Stinde's okkultistische Bibliothek', *Psychische Studien* 32(12), 1905, 740-742.
- Hammer, Olav, 'Jungism', in: Hanegraaff, *Dictionary of gnosis & western esotericism*, 2005, 653-655.
- Hanegraaff, Wouter J., 'The notion of "occult sciences" in the wake of the Enlightenment', in: Monika Neugebauer-Wölk, Renko Geffarth & Markus Meumann (redactie), *Aufklärung und Esoterik: Wege in die Moderne* (Hallesche Beiträge zur Europäischen Aufklärung 50), Berlin / Boston: Walter de Gruyter, 2013, 73-95.
- Hanou, André, *Een fantastische piskijker (1761)*, (blog), 4 september 2008, URL <http://www.herkauwer.wordpress.com>.

- Hartog, Jan de, 'De vogel van de dageraad', voorwoord in: Johan C.P. Alberts, *Feestelijke ondergang: Leven en werk van Johan C.P. Alberts*, (Jan de Hartog, samensteller), Amsterdam / Brussel: Elsevier, 1950, 7-51.
- Heisler, August, 'Rohe Apfeltage bei Durchfällen im Kindesalter und bei Erwachsenen', *Acta Paediatrica* 11, 1930, 379-380.
- Himmele, Adolf, 'Lill Erik Hafgren: Mensch und Werk', *Zeitschrift für Musik* 107(2), 1940, 81-82.
- Hodgkinson, Gerard P., Janice Langan-Fox & Eugene Sadler-Smith, 'Intuition: A fundamental bridging construct in the behavioral sciences', *British Journal of Psychology* 99(1), 2008, 1-27.
- Hoff, A., 'Gedenktage: Heinz Bottenberg †', *Hippokrates* 21(21), 1950, 646.
- Hofstra, S., 'De nieuwere religieuze bewegingen in ons land', *Mensch en Maatschappij* 3(7), 1927, 519-543.
- Horst, Steven, 'Notions of intuition in the cognitive science of religion', *The Monist* 96(2), 2013, 377-398.
- House, Richard, "'Psychopathology", "psychosis" and the kundalini: Post-modern perspectives on unusual subjective experience', in: Isabel Clarke (redactie), *Psychosis and spirituality: Consolidating the new paradigm*, Chichester, West Sussex: Wiley InterScience, 2010, 89-97.
- Holsboer, W.H., 'Psychologische techniek', *Grensgebieden* 1(7), 1934, 111-112.
- Id.* 'Psychologische techniek II: "Medialiteit" en handschrift trance', *Grensgebieden* 1(9), 1935, 147-149.
- Horst, D.J.H. ter, 'Mr. Franciscus Lievens Kersteman: Een bio-bibliografisch onderzoek', *Het boek, Nieuwe Reeks* 23(2), 1936, 289-323.
- Hürlimann, Gertrud I., 'Vorwort', in: Rudolf Engelhardt, *Das Wissen von der Hand: Handlesekunst als Wissenschaft*, München: Heinrich Hugendubel Verlag, 1987, [i].
- Hyman, Ray, "'Cold reading": How to convince strangers that you know all about them', in: Ray Hyman, *The elusive quarry: A scientific appraisal of psychical research*, Buffalo, NY: Prometheus Books, 1989, 402-419.
- Id.*, 'The psychic reading', in: Hyman, *The elusive quarry*, 424-436.
- Jacob, Ralf, 'Der Tanzgeschichte ein Gesicht gegeben: Der Porträtgemälde von Marie Louise und Friedrich Wilhelm Rocco – eine bedeutende Schenkung für der Stadtarchiv Halle', in: Ralf Jacob et al. (redactie), *Jahrbuch für hallische Stadtgeschichte 2013*, Halle Saale: Verlag Janos Stekovics, 2013, 68-85.
- Jacoby, Marianne, 'Memories of Hans Jacoby', *The Graphologist* 10(2), 1992, 45-58.
- Janssen, Miek, 'Verborgen krachten in den mensch?', *Het toekomstig leven* 28(3), 1934, 42-44.
- Jaschke, Willy K., 'Die freigesprochene Hellseherin: Der Hellseherprozeß zu Insterburg', *Das Wunder* 3, 1929, 94-95.
- Karstens, Bart, 'De mens in zijn totaliteit: De antropologische benadering in het werk van Lammert van der Horst (1893-1978)', *Studium* 3, 2010, 115-129.
- Kirsch, Thomas B., 'Jungian diaspora', *The Psychoanalytic Review* 89(5), 2002, 715-720.
- Klaus, Alfred, 'Mme Sylvias Prophezeiungen für das Jahr 1930', *Zentralblatt für Okkultismus* 23(9), 1930, 393-395.
- Klingshirn, William E., 'Isidore of Seville's taxonomy of magicians and diviners', *Traditio* 58, 2003, 59-90.
- Koning, Johan, (redactie), 'Karakterschets Emmy Belinfante-Belinfante', *De Hollandsche Revue* 31(16), 1926, 656-662.

- Kramer, Wim, 'Prof. dr. E.A. Greven, de eerste hoogleraar parapsychologie', *Tijdschrift voor Parapsychologie* 73(1), 2006, 14-24.
- Křížová, Markéta, 'Julius Nestler and the "Nestler Collection" in the Náprstek Museum: Nationalism, occultism and entrepreneurship in the making of Americanist archeology in Central Europe', *Annals of the Náprstek Museum* 37(2), 2016, 17-32.
- Kronberg, Erik, 'Propheten der Gegenwart', *Wiener Magazin* 7(6), 1933, 81-85.
- Lanz von Liebenfels, Jorge, 'Ernst Issberger-Haldane: Eine ariomantische Studie', *Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 3(5), 1928, 145-150.
- Lassange, François, 'Le prophète assassiné: La vie et la mort d'Éric Jan Hanussen, devin, juif et nazi', *Vu* 8(278), 1933, 1063-1064.
- Laurant, Jean-Pierre, 'Lévi, Éliphas', in: Hanegraaff, *Dictionary of gnosis & western esotericism*, 2005, 689-692.
- Lauter, Werner, 'Rudolf Engelhardt: Ein verdienstvoller Heimatforscher', *Binger Annalen, Menschen der Heimat* 9, 1975, 23-24, URL http://www.heimatfreund.juergen-koerner.de/htm/aa_fre.htm.
- Louchakova, Olga, & Arielle S. Warner, 'Via kundalini: Psychosomatic excursions in transpersonal psychology', *The Humanistic Psychologist* 31(2-3), 2003, 115-158.
- Lufityanto, Galang, Chris Donkin & Joel Pearson, 'Measuring intuition: Nonconscious emotional information boosts decision accuracy and confidence', *Psychological Science* 27(5), 2016, 622-634.
- Macrae, C. Neil, Galen V. Bodenhausen & Guglielmo Calvini, 'Contexts of cryptomnesia: May the source be with you', *Social Cognition* 17(3), 1999, 273-297.
- Maillard, Christine, 'Jung, Carl Gustav', in: Hanegraaff, *Dictionary of gnosis & western esotericism*, 2005, 648-653.
- Marcus, Käte, 'Creative woman', *The International Women's News* 25(5), 1931, 68.
- Id.*, 'Campaign against Hitler party', *The International Women's News* 25(6), 1931, 83.
- Marcus, Kate, 'Early childhood experiences remembered by adult analysands', *Journal of Analytical Psychology* 10(2), 1965, 163-172 (herdrukt als 'Childhood dreams and experiences: Intimations of the future', *Psychological Perspectives* 3(2), 1972, 135-147, en in *Psychological Perspectives* 48(2), 2005, 261-273).
- Id.*, 'The stranger in women's dreams', in: Hilde Kirsch (redactie), *The well-tended tree: Essays into the spirit of our time*, New York: G.P. Putman's Sons, 1971, 204-219.
- Id.*, 'Separation dreams', *Psychological Perspectives: A Quarterly Journal of Jungian Thought* 2(1), 1971, 11-24.
- Meckel, Christoph, 'Salut und chapeau', in: Bott, Bauermeister & Bischoff, *Hanni Rocco Schaukästen und Bilder*, 1992, 14.
- Meheust, Bertrand, 'Animal magnetism / Mesmerism', in: Hanegraaff, *Dictionary of gnosis & western esotericism*, 2005, 75-82.
- Morriën, Joop, 'Visscher, Johannes', in *Biografisch Woordenboek van het Socialisme en de Arbeidersbeweging in Nederland* (deel 1), 1986, 139-140, URL <http://hdl.handle.net/10622/49784528-824A-4E17-A9E3-30A3B84835A2>.
- Nado, Jennifer, 'Why intuition?', *Philosophy and Phenomenological Research* 89(1), 2014, 15-41.
- Nagel, Alexandra, 'Rafael Schermann, psychografoloog, getest en bediscussieerd door parapsychologen', *Tijdschrift voor Parapsychologie* 73(2), 2006, 8-13.
- Id.*, 'Aron Izak Kropveld (1881-1932), huisarts in Amsterdam en pleitbezorger van rein leven', in: Bob Van Hee & Cornelis van Tilburg (redactie), *Heel-meesters: Befaamde artsen en figuren uit de*

- geschiedenis van de geneeskunde* (Cahiers Geschiedenis van de Geneeskunde en Gezondheidszorg 2), Antwerpen: Garant, 2014, 63-72.
- Id.*, 'Nicolaas Maesstraat 137-II, Amsterdam', in: Frits Rijksbaron, Esther Shaya & Gert Jan de Vries (redactie), *Joodse Huizen 5: Verhalen over vooroorlogse bewoners*, Amsterdam: Gibbon, 2019, 108-113.
- Oechsner, Frederick, 'From *This is the enemy*', in: Timothy W. Ryback, *Hitler's private library: The books that shaped his life*, New York: Alfred A. Knopf, 2008, 235-239.
- Oord, Gerrit Van, 'Italiaans enthousiasme: Het dagboek van Etty Hillesum in Italië', in: Van den Brandt & Smelik, *Etty Hillesum in facetten*, 2003, 110-127.
- Orr, Douglas W., 'Virginia Woolf and psychoanalysis', *International Review of Psycho-Analysis* 16, 1989, 151-161.
- Paepcke, Lotte, 'Die pure Kunst: Weg über ein Seil', in: Bott, Bauermeister & Bischoff, *Hanni Rocco Schaukästen und Bilder*, 1992, 9-10.
- Penney-Snatager, Leonie, *Memories of a holocaust survivor in the Netherlands*, (typoscript), 8 september 2012, URL <http://www.leoniepenney.org>.
- Pilard, Nathalie, 'C.G. Jung and intuition: From the mindscape of the paranormal to the heart of psychology', *Journal of Analytical Psychology* 63(1), 2018, 65-84.
- Portnoy, Eddy, '"I swear on the Mezuzah that I am a Brahmin!" More pre-war Jewish psychics', *Guilt & Pleasure* 3, 2006, 61-67.
- R., Th. [Theo J.J. Ram], 'De horoskoop van Mad. de Thèbes', *Urania* 11(5), 1917, 160-162.
- Reddingius, R.A., 'Berichte über Spontanphänomene: Eine Betrachtung über Todesprophezeiungen', *Zeitschrift für Parapsychologie* 1(6), 1926, 519-527.
- Reichstein, Herbert, 'Erklärung von Wilh. Th.H. Wulff', *Ariosophie* 4(9), 1929, 261-263.
- Id.*, 'Wie sich ein "Genie" bekannt macht', *Ariosophie: Zeitschrift für Geistes- und Wissenschaftsreform* 5(6/7), 1930, 162-164.
- Reinhard, Artur, 'Der Musiker Lill Erik Hafgren: Ein Porträt aus dem Pfälzer Musikleben', *Pfalz und Pfälzer* 2(2), 1951, 6.
- S., [- van], 'G.S. Arundale. Kundaline [sic]', *Urania* 33(5/6), 1939, 128.
- Schermann, Rafael, 'Der Graphologe prüft einen Richterspruch: Eine Ehe-Analyse', *Uhu* 4(5), 1928, 50-53.
- Id.*, 'Eignen Sie sich zum Ehe? Ihre Handschrift gibt Auskunft!', *Scherl's Magazin* 6(4), 1930, 361-364.
- Scholem, Gershom, 'Erich Neumann', *Mitteilungsblatt: Wochenzeitung des Irgun Olej Merkaz Europa* 28(47), 1960, 4.
- Schönthan, Franz Hans von, 'Graphologe und Hellseher: Das Phänomen Schermann', *Der Querschnitt* 7(3), 1927, 167-174.
- Schulz, Hans Ulrich, 'Giese, Fritz', in: *Neue Deutsche Biographie* (deel 6), 1964, 378-379.
- Schwidder, W., & J. Zauner, 'Gottfried Kühnel †', *Zeitschrift für Psychosomatische Medizin und Psychoanalyse* 14, 1968, 301-303.
- Scotton, Bruce W., 'The contribution of C.G. Jung to transpersonal psychiatry', in: Bruce W. Scotton, Allan B. Chinen & John R. Battista, *Textbook of transpersonal psychiatry and psychology*, New York: Basic Books, 1996, 39-51.
- Seeling, Otto, 'Die Hellseherin Günther-Geffers', *Zeitschrift für Parapsychologie* 5(3), 1930, 203-205.
- Shamdasani, Sonu, 'Introduction: Jung's journey to the East', in: Jung, *The psychology of kundalini yoga*, xvii-xxxviii.

- [Simon, Marie, Heinrich Lewy & Hans Jacoby], 'Drei Handschriften – dreifach gedeutet', *Das Leben* 10(2), 1932, 42-47.
- Sindbad, 'Meine seltsamen Erlebnisse mit Rafael Schermann', *Zentralblatt für Okkultismus* 13(6), 1919, 250-253.
- Skadeland, Dean R., 'Bruno Klopfer: A Rorschach pioneer', *Journal of Personality Assessment* 50(3), 1986, 358-361.
- Skinner, John, 'Obituary: Baroness Vera von der Heydt', *Independent*, 22 november 1996, URL <https://www.independent.co.uk/news/people/obituary-baroness-vera-von-der-heydt-1353602.html>.
- Smelik, Klaas A.D., 'Waarom een Etty Hillesums Onderzoekscentrum in Gent?', in: Van den Brandt & Smelik, *Etty Hillesum in discours*, 2011, 145-148.
- Id.*, 'Romantiek aan de IJssel: De eerste ontmoeting tussen Etty Hillesum en Klaas Smelik senior', in: Smelik, Van den Brandt & Coetsier, *Etty Hillesum in perspectief*, 2012, 49-60.
- Id.*, 'De houding van Etty Hillesum tegenover de vervolging van haar volk', in: Smelik et al., *Etty Hillesum in relatie*, 2013, 17-42.
- Sommer, Andreas, 'Normalizing the supernormal: The formation of the "Gesellschaft für Psychologische Forschung" ("Society for Psychological Research"), c. 1886-1890', *Journal of the History of the Behavioral Sciences* 49(1), 2013, 18-44.
- Id.*, 'Psychical research in the history and philosophy of science: An introduction and review', *Studies in History and Philosophy of Biological and Biomedical Sciences* 48, 2014, 38-45.
- Sorge, Giovanni, 'Jungs Präsidentschaft in der internationalen allgemeinen ärztlichen Gesellschaft für Psychotherapie: Neue Erkenntnisse', *Analytische Psychologie* 43(2), 2012, 153-181.
- Staudenmaier, Peter, 'Esoteric alternatives in Imperial Germany: Science, spirit, and the modern occult revival', in: Monica Black & Eric Kurlander, *Revisiting the 'Nazi occult': Histories, realities, legacies*, Rochester / New York: Camden House, 2015, 23-41.
- Steane, J.B., 'Hafgren, Lilly', in: Laura W. Macy (redactie), *The Grove book of opera singers*, Oxford: Oxford University Press, 2008, 212-213.
- Stemmler, Horst, 'Rückblicke auf eine Freundschaft: Theodor W. Adorno und sein Lehrer Reinhold Zickel', in: Stefan Müller-Doohm (redactie), *Adorno-Portraits: Erinnerungen von Zeitgenossen*, Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2007, 175-210.
- Strube, Julian, 'Nazism and the occult', in: Partridge, *The occult world*, 2015, 336-347.
- Id.*, 'Occultist identity formations between theosophy and socialism in fin-de-siècle France', *Numen* 64, 2017, 568-595.
- Taves, Ann, 'The power of the paranormal (and extraordinary)', *History of Religions* 53(2), 2013, 205-211.
- Taylor, Aaron C., 'A possible early reference to the Gypsies in Spain prior to 1420: Ms. 940 of the Trivulziana Library in Milan, Italy', *Romani Studies* 26(1), 2016, 79-86.
- Taylor, Steve, 'Energy and awakening: A psycho-sexual interpretation of kundalini awakening', *The Journal of Transpersonal Psychology* 47(2), 2015, 219-241.
- Tenhaeff, W.H.C., 'Paragnosie en "Einfuehlen"', *Tijdschrift voor Parapsychologie* 5, 1932-1933, 192-294, 213-219.
- Id.*, 'Beschouwingen over mediums en mediumschap', *Tijdschrift voor Parapsychologie* 8, 1935-1936, 1-29.
- Thèbes, Madame de, 'Uit *Confidences et prophéties* de Me de Thèbes', *Urania* 8(5), 1914, 224-225.

- Timmermans, Marian, 'Aantekeningen bij enkele astrologische aanwijzingen', in: A.G. Weiler (redactie), *Chronologie, astrologie en gezondheid in een handschrift van een zestiende-eeuwse Haagse non* (Middeleeuwse Studies 4), Nijmegen: Centrum voor Middeleeuwse Studies, Katholieke Universiteit Nijmegen, 1989, 85-101.
- Tower Project, *A family of phrenologists*, (blog), 11 december 2011, URL <https://vl203.wordpress.com/2011/12/16/a-family-of-phrenologists>.
- Underdown, James, *Skeptic toolbox interview with James Alcock, Lindsay Beyerstein and Ray Hyman*, (video-opname), Eugene, OR, 11 augustus 2012, URL <https://www.youtube.com/watch?v=PUdZ48inJ1g> (deel 1) en <https://www.youtube.com/watch?v=cY4gdx-rPQY> (deel 2).
- Vinken, P.J., & E. de Jong, 'De boosaardigheid van Hals' regenten en regentessen', *Oud Holland* 78(1/2), 1963, 1-26.
- Visser, M.J., 'De Haagse boekhandel 1900-1960', in: H.M. Mensonides (redactie), *Jaarboek van de Vereniging 'Die Haghe'*, 's-Gravenhage: Vereniging Die Haghe, 1962, 1-142.
- Waardt, Hans de, "'Dat sy die vrouwen lieff hebben": Magische middelen om mensen te manipuleren (1500-1800)', *Holland, regionaal-historisch tijdschrift* 30(4-5), 1998, 196-214.
- Id.*, 'Het taaie voortleven der demonen: De onttovering van de geneeskunde als impuls voor irreguliere geneeswijzen', in: Amanda Kluvel et al. (redactie), *Genezen: Opstellen bij het afscheid van Marijke Gijswijt-Hofstra*, Amsterdam: Pallas Publications, 2005, 139-148.
- Id.*, 'L. van der Horst: De mens centraal', in: A.B. Flipse (redactie), *Verder kijken: Honderdvijfendertig jaar Vrije Universiteit Amsterdam in de samenleving*, Amsterdam: VU University Press, 2016, 91-98.
- Wallis, Roy, 'Charisma and explanation', in Eileen Barker, James A. Beckford & Karel Dobbelaere (redactie), *Secularization, rationalism and sectarianism: Essays in honour of Bryan R. Wilson*, Oxford: Clarendon Press, 1993, 167-179.
- Walser, Alissa, 'Die Höri, Kolonie der Dichter, Zuflucht der Maler, Winkel für Träumer', *Merian* 48(7), 1995, 60-65.
- Weintraub, Stanley, "'The Hibernian School": Oscar Wilde and Bernard Shaw', *Shaw* 13, 1993, 25-49.
- Weygandt, Wilhelm, 'Der Okkultismus, seine Grundlagen und Gefahren', *Zeitschrift für die gesamte Neurologie und Psychiatrie* 166(1), 1939, 453-496.
- Wiener, Leo, 'Gypsies as fortune-tellers and as blacksmiths', *Journal of the Gypsy Lore Society* 3, 1909, 4-17.
- Wolffram, Heather, 'The criminological construction of female mediumship in early twentieth-century Germany', *Preternature: Critical and Historical Studies on the Preternatural* 5(2), 2017, 337-359.
- Wulff, Wilhelm Th., 'Gegenerklärung auf die Entgegnung von Herrn A.F. Glahn', *Ariosophie* 4(11), 1929, 327.
- Zander, Helmut, 'Johannes Maria Verweyen (1883-1945) als Theosoph', *Gaesdoncker Blätter* N.S. (7), 2005, 37-70.
- Ziegler, Joseph, 'Philosophers and physicians on the scientific validity of Latin physiognomy, 1200-1500', *Early Science and Medicine* 12, 2007, 285-312.
- Zuccolin, Gabriella, 'The *Speculum phisionomie* by Michele Savonarola', in: Alessandro Musco et al. (redactie), *Universality of reason: Plurality of philosophies* (XII Congresso Internazionale di Filosofia Medievale, Palermo, 17-22 settembre 2007, volume II.2), Palermo: Société Internationale pour l'Étude de la Philosophie Médiévale, 2012, 873-886.
- Zweig, Paul, 'Shaktipat', in: White, *Kundalini, evolution and enlightenment*, 1979, 172-183.